

**JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
ZEMĚDĚLSKÁ FAKULTA**

Studijní program: **B 4131 Zemědělství**
Studijní obor: **Agropodnikání**
Katedra: **Katedra krajinného managementu**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Pracovní využití teriérů typu bull

Autor bakalářské práce:
Jacqueline Töröková

Vedoucí bakalářské práce:
Ing. Jana Šťastná, Ph.D.

Vysoká Libyně
duben 2013

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
Zemědělská fakulta
Akademický rok: **2012 / 2013**

Z A D Á N Í B A K A L Á Ř S K É P R Á C E

Jméno a příjmení: **Jacqueline TÖRÖKOVÁ**
Osobní číslo: **Z10497**
Studijní program: **Zemědělství**
Studijní obor: **Agropodnikání**
Název tématu: **Pracovní využití teriérů typu bull.**
Zadávací katedra: **Katedra krajinného managementu**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cíl práce. Cílem práce je zpracovat komplexní textovou rešerši informací o možnostech využití teriérů typu bull a vyslovit doporučení pro praxi.

Metodika: Zaměřit se v práci na podrobné zpracování literární rešerše dané problematiky. V závěru práce zhodnotit pracovní využití teriérů typu bull a doporučit pro praxi jejich další využití.

Při zpracování bakalářské práce vycházet z“Opatření děkana Zemědělské fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích ke kvalifikačním, formálním a metodickým požadavkům na závěrečné práce studentů bakalářských a navazujících magisterských oborů č“ č. 13 z 18. 12. 2009. Literární přehled předložit do konce září 2012 a rukopis práce do konce ledna 2013.

Rozsah grafických prací: **dle potřeby**
Rozsah pracovní zprávy: **30 – 50 stran textu**
Přílohy: **volně vložené**
Forma zpracování bakalářské práce: **tištěna/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

Martin Říha, Bulteriéri, ISBN: 9788087415160

Odborné články z časopisu Veterinářství

Eis Vilém: Pachové práce služebních psů, Praha Naše vojsko, 1954

Fogle Bruce, Výchova a výcvik psa.

Fichtlmeier, Anton. Základní výchova štěňat

Vedoucí bakalářské práce: **Ing. Jana Šťastná**

Katedra krajinného managementu...

Datum zadání bakalářské práce: **20.02 2012**

prof. Ing. Miloslav Šoch CSc

CSc

Děkan

Doc. Ing. Pavel Ondr

vedoucí katedry

Razítko univerzity

Vysoká Libyně dne: 01.09. 2012

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně na základě literatury uvedené v seznamu použité literatury a dle vlastního zjištění.

Prohlašuji, že v souladu s § 47 b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

Vysoká Libyně dne: 01. 09. 2012

.....
Jacquelina Töröková

Poděkování

Touto cestou dovoluji si poděkovat vedoucí mé bakalářské práce Ing. Janě Šťastné Ph.D. za vysoce odbornou pomoc, velmi cenné připomínky a konzultace při zpracování bakalářské práce.

Abstrakt:

Práce se zabývá historií vzniku, původu, domestikaci psa a jednotlivých typů bulteriérů. Poukazuje na křížení bulldoga s černým teriérem. Práce dále se zabývá jednotlivými typy psů Bull, jejich charakterem, popisem. Zodpovídá otázku „Proč není pitbul lidem nebezpečný“, hodnotí konfliktní situace, a poukazuje, jak ke konfliktům může docházet. Zmiňuje se o současné odlišnosti a negativa u jednotlivých plemen. Zařazuje pokus o vytvoření nového obřího typu American Bully a také hodnotí neznámí typ gulteriéra. Práce seznamuje se základy chovu psa od zakoupení štěněte až po jeho periodický vývoj, komunikaci, chování a učením. Práce poukazuje na prevenci chorob, výcvik, právní odpovědnosti chovu a na závěr doporučuje využití teriérů typu bul pro praxi vč. sportovního použití.

Klíčová slova:

Buldok, Bull, Teriér, AMST, American Bully, gulteriér, Staf, pes, fena, FCI, Bojové plemeno, chov, vývoj, výcvik, agresivita, použití.

Abstrakt:

This work deals with the history of born, origin, domestication of the dog and various types of bull terriers. Pointing at the crossing of the Bulldog with a black terrier. This work also deals with the different types of dogs Bull, their character, description. This work answers the question, „Why the pit bull is not dangerous to people“, evaluates conflict situations, and shows how conflicts can occur. It mentions the current differences and cons of each breed. It places an attempt to create a new giant of American Bully and also eveluates the unknown type of gulterier. This paper introduces the basics of breeding dogs from purchasing the puppy to its recurring development, communication, behavior and training. The work refers to disease prevention, training and legal responsibility of breeding and finally recommends the use of Terrier – the type of bul for practice incl. sports use.

Keywords:

Bulldog, Bull Terrier, AMST, American Bully, gulteriér, Staf, dog, bitch, FCI, Fighting, breed, breeding, development and training, aggression, use.

Obsah

1. Úvod.....	9
2. Historie využívání psů.....	9
3. Vznik plemene - teriérů typu bull	10
4. Rozdělení psů dle FCI.....	10
4.1 Anglický buldok (English Bulldog).....	10
4.1.1 Historie vzniku plemene Anglického buldoka.....	11
4.1.2 Popis.....	11
4.1.3 Charakter.....	11
4.1.4 Křížení Buldok x Teriér	12
5. Psi typu bulteriér	12
5.1 English Bull Terier - Anglický Bulteriér	12
5.1.1 Historie.....	12
5.1.2 Popis.....	13
5.2 Americký Pitbulteriér.....	14
5.2.1 Historie vzniku.....	14
5.2.2 Charakteristika Amerického pitbulteriéra.....	15
5.2.3 Chov Amerického pitbulteriéra.....	15
5.2.4 Popis.....	16
5.2.5 Standard plemene	16
5.2.6 Využití.....	16
5.3 Bulteriér.....	16
5.3.1 Historie.....	16
5.3.2 Vzhled	17
5.3.3 Využití, povaha, péče.....	17
5.4 Stafordšírský bulteriér.....	17
5.4.1 Názor odborníků na vznik Stafordů	17
5.4.2 Chov, vlastnosti, konflikt.....	18
5.4.3 Standart angl.: Staffordshire Bull Terrier.....	19
5.5 Americký stafordšírský teriér.....	20
5.1.1 Všeobecná charakteristika.....	20
5.1.2 Vzhled	21
5.1.3 Povaha.....	21
5.1.4 Typy	21
6. Nové nezařazená plemena.....	22
6.1 American Bully - Obří americký pitbulteriér	22
6.2 Gulteriér + klasický bulteriér	23
7. Základy chovu psa.....	24
7.1 Nákup štěněte	24
7.2 Krmení	25
8. Vývoj chování (ontogeneze)	25
8.1 Všeobecně	25
8.1.2 Chování psa rozdělené do period	25
9. Komunikace psů.....	29
9.1 Psí řeč:.....	29
9.1.2 Zvuková (akustická) komunikace	29
9.1.3 Zraková (optická) komunikace	29
9.1.4 Čichová (olfaktorická) komunikace	30
10. Chování a učení.....	30
10.1 Územní (teritoriální) chování.....	30

10.5 Závěr k chování psů	31
11. Výcvik psa.....	32
11.1 Kdy se začíná s výcvikem psa.....	32
11.2 Kde se nejlépe cvičí	32
11.3 Povely.....	32
11.4 K čemu se může pes vycvičit.....	32
11.5 Je už pes vycvičen?	33
12. Závěr	33
13. Seznam použité odborné literatury:	42

1. Úvod

Tématem bakalářské práce je „Pracovní využití teriérů typu bull“. Cílem této práce je vytvořit přehled teriérů typu bull, uvést jejich charakteristické vlastnosti a následně zhodnotit pracovní využití teriéra typu bull v praxi.

Při zpracování uvedené tematiky byly jednak využity zkušenosti z vlastního chovu Amerického Pittbula, Anglického buldoga, Německé dogy, Dobrmana i křížence. Ke zpracování této tematiky bylo použito sociologických metod, zejména nestandardizovaných rozhovorů s chovateli, poznatků z cvičiště, přímé pozorování a dostupné literatury.

Provodní myšlenka, která se táhne celou bakalářskou prací vychází z citátu Josepha Bilingse „Pes je jediný tvor na světě, který nás miluje víc, než my máme rádi sami sebe“

2. Historie využívání psů

Psi byli s největší pravděpodobností nejprve využíváni při lovu zvěře a k obraně lidských komunit. Ve starověku ale měli již široké uplatnění. Byli využíváni nejen k lovu, ale k pronásledování zločinců a uprchlých otroků a zároveň jako bojový prostředek. Již egyptští faraónové používali ve válkách cvičené psy. Egyptští válečníci byli zobrazováni v doprovodu mohutných psů a v čele vojska bývala nošena socha psa. Staroegyptský bůh smrti Anubis měl podobu připomínající dnešního faraónského chrta, nazývaného Kelb tal Fenek. Někteří egyptologové se však domnívají, že se jednalo o šakala (Räber H, 1994).

Staří Galové vysílali vstříc nepřátelským šikům mohutné psy, kteří měli obojky opatřené ostrými hroty. Tito pak způsobovali zranění koním Další psi pak sloužili ke sřežení majetku, k ochraně a ovládnutí stád hospodářských zvířat. Psi byli chováni rovněž jako společníci.(Räber H., 1994).

O oblibě psů ve starém Řecku a Římě svědčí i to, že byli často zmiňováni v písemných záznamech a literatuře. V hrdinském eposu Odysseia popsal starověký básník Homér scénu, kdy se Odysseus vrací na rodnou Ithaku a jediný, kdo ho pozná, je jeho starý, téměř slepý pes Argos. Říman Plinius, který se zabýval kromě jiného studiem přírody, líčí ve svých spisech různé možnosti využívání psů k ochraně a zmiňuje se, jak psi zachránili krále Daramonta v boji proti povstalcům (Räber H. 1994).

Ze středověku existují nesčetné záznamy o využívání psů šlechtou k lovu a panovníci jsou zobrazováni se svými loveckými psy. Dámy pak často se svými psími mazlíčky. Ale ani ve středověku nepřestali být psi využíváni k vojenským účelům (Räber H. 1994).

3. Vznik plemene - teriérů typu bull

Když Římané dobyli Británii, přinesli jejím původním obyvatelům nejen válečná utrpení, ale i mnoho dobrého ze své civilizace. Stavěli silnice, chrámy, pevnosti i města, budovali akvadukty a položili základ jazyka, který dnes známe jako angličtinu. S nimi se dostal do Británie i tehdejší oblíbený sport prostého lidu - zápas psů s býky (bull-baiting). Zápas různých zvířat s býky má svůj původ v prastarém kultovním tanci a zápasu lidí s posvátnými býky, který byl za vlády Minoů rozšířen především na Krétě a Blízkém Východě a odtamtud se s vojáky římských legií dostal do Říma. Během věků splynuli Římané s původním obyvatelstvem Britských ostrovů, ale vliv jejich civilizace a zájmů je patrný dodnes. Potomci jejich psů dali vzniknout buldokům a jsou tedy předky mnoha dalších plemen [1].

Zápasy s býky se v Británii udržely až do devatenáctého století, kdy byly v roce 1835 oficiálně zakázány. Pro zápasy nebyli v 19. století již užíváni pouze molossoidní psi (o kterých je známo, že kolem roku 1800 byli velcí, dlouzí a vážili 45 - 50 kg, říkalo se jim Bull-Dog nebo Mastif), ale stále častěji se objevovali mnohem pohyblivější a dravější kříženci těchto „bulldogů" s teriéry, zvaní Bull-and-Terrier. (Staffordshire Bull Terrier Kennel [1]).

4. Rozdělení psů dle FCI

Od 01. 01. 1990 se psi dělí do deseti skupin, jak je schválila FCI (Mezinárodní kynologická federace – Fédération Cynologique International). FCI uznává standarty plemen a sdružuje všechny chovatelské kluby. Jen pro informaci o skupinách, je níže uvedené rozdělení plemen dle FCI [2].

Je nutné uvést fakt, že při vzniku plemene BULL sehrál podstatnou úlohu Bulldog. Proto je zde v krátkosti uveden.

4.1 Anglický buldok (English Bulldog)

Anglický buldok je ztělesněním živosti, síly a odhodlání. Je to chytrý, pohotový, smělý, spolehlivý, odvážný a inteligentní pes, který velmi miluje děti. Jeho prameny vedou až k Moloským dogám, bojovým plemenům, žijícím ve starých Aténách [3].

Obr. č. 1 Töröková

Původ ve zkratce

Pojmenování Bulldog se přeneslo z anglického jako „býčí pes“. Prameny plemene vedou k Moloským dogám, bojovým plemenům žijícím ve starých Aténách. Ve středověké Anglii byli předkové buldoků používáni pro hon na silná zvířata. Začátkem 18. století se tyto psi zúčastňovali „býčích zápasů“, avšak v roce 1835 byly býčí zápasy zakázány. Jakýsi *Bill Georgie* pokračoval ve šlechtění buldoků a předělal původně bojového psa na spolehlivého společníka i dobrého přítele. Plemeno bylo oficiálně uznáno koncem 19. století ve Velké Británii, začátkem 20.

století i v USA. V roce 1875 byl otevřen první „Klub milovníků anglických buldogů“. V ČR se toto plemeno objevilo v 80. letech 20. století a ihned se stalo velice populárním [3].

4.1.1 Historie vzniku plemene Anglického buldoka

Kresba plnokrevného buldoka ukazuje předsazenou spodní čelist a zvrásněnou mordu. Tyto anatomické změny napomáhaly lepšímu zákusu a dýchání psa při zapasu s býkem. Historie vzniku buldoka je celkem dobře probádaná. Je známé, jak se tyto psi nazývali – *bondogge*, *boldogge*, *bandogge*. Ale až do dnešních dob neexistuje společný názor na vznik názvu buldok. Možná to bylo způsobeno zvláštním vzhledem tvaru hlavy a možná kvůli barbarskému zvyku lovení zvěře – štvance [3].

Obr. č. 2 Kresba

Poprvé byl název buldok zmíněn v dopise neznámého autora pro Jessii, napsaném v roce 1932. Historické údaje říkají, že kolem roku 1900 byli buldoci vyšší a lehčí. Lišili se svou odvahou, tvrdohlavostí a vytrvalostí v souboji. Od roku 1835 vlády všech evropských států zakázaly souboje mezi zvířaty. Tehdy byli předkové anglického buldoka málem před vyhynutím tím spíše, že Anglie zavedla daň na pejsky, kteří byli využíváni jako tažná síla. Snahou malého počtu chovatelů a milovníků tohoto plemene bylo vyvinutí nového plemene, známého jako „*anglický buldok*“. Současný buldok nemá takovou agresivitu a zlobu. Hlavním důrazem v práci chovatelů byl dekorativní vzhled. První standard vznikl v Anglii v roce 1864. Úředně byl zaregistrován v roce 1875. Po dlouhou dobu byl v Anglii platný zákon, který zakazoval export psů do jiných států. V 80. letech minulého století byl tento zákon zrušen a anglický buldok se začal vyvážet do států západní Evropy [3].

Anglický buldok je překrásný společník, je výborný při kontaktu s dětmi, potřebuje však každodenní fyzický pohyb. Velmi špatně snáší příliš velké teplo, a také mrazivou zimu [3].

4.1.2 Popis

Tento pes je hladkosrstý, robustní, silný, střední velikosti. Výška v kohoutku je 38 až 40 cm, váha 22,7 až 25 kg. Hlava je mohutná, s krátkým, připlácnut svým čumákem. Čenich je malý, zvednutý nahoru. Uši jsou malinké, tenké, stojaté, ve tvaru "růže". Ocas u tohoto plemene psů je krátký, není delší jak 8 cm. Pes je poměrně tlustý, s hladkou, krátkou srstí. Nohy jsou krátké a tlapky velké se silnými prsty. Buldoci se bohužel nevyznačují dlouhověkostí (Verhoef E. a kol., 1995).

4.1.3 Charakter

Anglický buldok je ztělesněním živosti, síly a odhodlání. Je to chytrý, pohotový, smělý, loajální, spolehlivý, odvážný a inteligentní pes, který velmi miluje děti. Svým vzhledem působí divokým dojmem, má však od přírody laskavou povahu. Vyniká dobráckým a přátelským charakterem (Verhoef E. a kol., 1995).

4.1.4 Křížení Buldok x Teriér

Dnes již těžko vypátráme, kdo přišel první na nápad zkřížit buldoky s teriéry, avšak ukázal se jako „zásah do černého“. Produkt křížení dvou staroanglických psů BULL and TERIER tak získal naprostou vyváženost síly, ostrosti a hmoty tj. odpovídal požadavkům, které byli od psa požadováni. Nejčastěji se buldoky křížili, (dnes už vymřeli) rychlý černošedý teriéři a staroangličtí bílí teriéry. Výsledkem pak byl silný, tvrdý pes s železným zákusem, který měl snížený práh citlivosti. Tradovalo se, že nejlepší BULL and TERIER je takový, kterého otec je teriér a matka kříženec teriéra s buldokem (Räber H., 1994).

Základem úspěchu bylo zachování poměru $\frac{3}{4}$ krve teriéra a $\frac{1}{4}$ krve buldoka. Taplin popisuje, že „Teriéři jsou křížení za účelem lovu jezevců s buldokem, přičemž, se stali většími a ještě více se vylepšila jejich přirozená divokost“.

Tyto první produkty křížení měly, jak ujišťuje SHAW mrzoutský vzhled, tlustou lebku a poměrně symetrickou stavbu těla, ale psi se znamenitě hodili ke službám, které se na nich žádaly [4].

5. Psi typu bulteriér

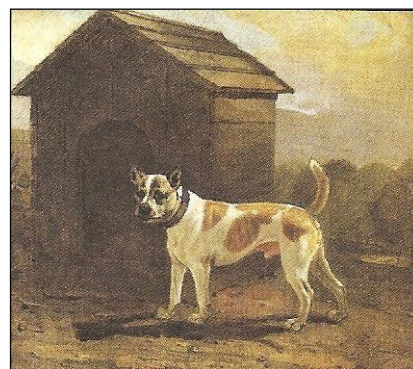
- Anglický bulteriér
- Americký pitbulteriér
- Bulteriér (též Bullteriér, Bull Terrier)
- Stafordšírský bulteriér
- Americký stafordšírský teriér

Nezařazené do FCI: American Bully- BULTERIÉR) – nový, těžký typ „pitu“ v USA Typical Gull Terier (GULTERIÉR), země vzniku – Pákistán, Bulteriéri - tak jsou nazývána všechna plemena obecně známá jako teriéři typu Bull. Typické znaky tělesné stavby je natolik odlišují od jiných plemen, že o jejich příslušnosti není většínou nejmenších pochyb (Říha M., 1997).

5.1 English Bull Terier - Anglický Bulteriér

5.1.1 Historie

Zákaz zápasů zvířat v roce 1835 v Anglii, namířený především proti bojům psů s býky, v té době zpravidla BULDOKŮ, vyhnal sice organizátory i příznivce této pochybné zábavy z velkých arén, zdaleka však neznamenal jejich konec. Pouze donutil pořadatele přeorientovat se na zvířata menší, s nimiž by vešli do uzavřených zapadáků a heren v periferních hostincích. Zájem o zápasy, při nichž se otočily v sázkách velké peníze, byl obrovský: např. majitel hostince, v němž se pravidelně konaly závody ve rdoušení krys, kupoval týdně až dva tisíce – nejlépe venkovských – krys [5].

Obr.č. 3: Bull and terrier „DUSTMAN“ na obraze z r. 1804 představuje typ raného křížení buldoka se staroanglickým teriérem. U této ilustrace je v dobovém časopise „The Sporting Magazine“ z r.1812 uvedeno, že jde o velmi slavného a talentovaného zápasnického psa, který představuje ideální typ plemene určeného k zápasu [5].

Nový druh boje potřeboval také nové bojovníky; dosavadní zápasníci typu buldoka byli zápasy s krysami příliš těžkopádní, pomalí a neohrabaní. Podnikaví chovatelé se tedy rychle zaměřili na vyšlechtění vhodného psa [5].

Jedním z prvních a nejúspěšnějších chovatelů byl J. HONOS, považovaný za „otce“ plemene, známého nejprve jako Bull and Terrier. Jako už mnohokrát v minulosti, byl i v tomto případě vzat za základ osvědčený ANGLICKÝ BULDOK, vyznačující se nezdolnou houževnatostí, odolností, odvahou a urputností v boji, odlehčený staroanglickým bílým teriérem, který mu dodal rychlost a temperament spolu s vášní a ostrostí na škodnou. Výsledky byly doslova fascinující: bulteriéra Jenny Lind zardousil 12. července roku 1853 v aréně na Old Grossall Street 500 krys za 1 hodinu a 30 minut. Bulteriér Jacko majitele J. Shawa zabil 1000 krys v celkovém čase 1 hodina 40 minut, ovšem v průběhu deseti týdnů, vždy po stovce, přičemž posední sérii zvládl za 5 minut 28 sekund [5].

Psi typu pozdějšího anglického bulteriéra se však v Anglii vyskytovali už dříve, o čemž svědčí např. obraz křížence buldoka bílého teriéra Trustyho z roku 1809. Z dvacátých let 19. století známe podobu předchůdců bulteriéra z obrazů E. LANDSEERA, H. S. BECKWITHA a zejména H. ALKENA. V této době šlo chovatelům především o získání schopného, tvrdého, odvážného, dravého a hbitého bojovníka, u nějž se příliš nehledělo na vzhled. Prvním, kdo se zaměřil také na propracování exteriéru a dal tak vlastně skutečně základ vzniku nového plemene moderního typu, byl zmíněný J. HONOS z Birminghamu. Právě jeho psi z prvních odchovů, Madam a Puss, se stali vítězi začínajících výstav, které se na ostrovech konaly od roku 1859. Přesto, že vyznavačům psích zápasů připadali Hinksovi psi příliš jemní, neváhal jejich chovatel nikdy prokázat, že neztratili nic ze své bojovnosti a nesou právem označení „gladiátor mezi psy“, které je ještě dnes součástí charakteristiky standardu [5].

Staletí bojovných předků přinesla anglickému bulteriérovi vedle mimořádné odvahy a přirozené radosti z boje, nezměrné vůle po vítězství, nebojácnosti, síly a ostrosti také výraznou inteligenci, bystrost a věrnost, především však nevídanou oddanost svému majiteli. Aby se stal dobrým společníkem, je však třeba všechny tyto vlastnosti a předpoklady vhodným způsobem rozvíjet, ale také se znalostí věci – tedy jeho minulosti a vývoje, spolu se zkušenostmi kynologickými – zvládat a usměrňovat. [5].

5.1.2 Popis

Obr. č. 4 ilustrační

Charakteristika:

Povaha: přizpůsobivý, milý k rodině, často samostatný a paličatý, učenlivý, vnímavý, ostražitý, ostřejší, neústupný, má rád hry a pohyb, může být komplikovanější ve vztahu k jiným psům.

Využití: rodinný pes pro sportovněji založenou rodinu, případně při dobrém výběru všestranně pracovně využitelný pes, či lovecký výcvik, dobrý hlídač.

Ubytování: v bytě, případně mimo mrazivých dnů i venku

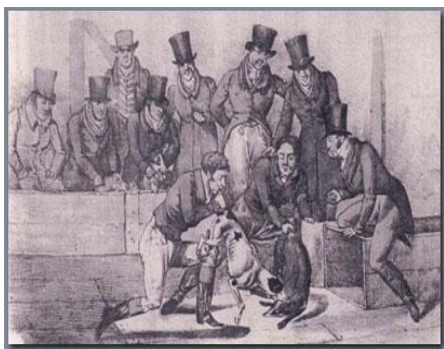
Velikost: standardní: standardem není limitována ani kohoutková výška, ani tělesná hmotnost. Pro výraz je důležitá

substance odpovídající velikosti i pohlaví. Miniaturní: kohoutková výška nesmí přesáhnout 35,5 cm. Výraz i substance musí odpovídat velikosti psa. Tělesná hmotnost není limitována (Räber H. 1994).

5.2 Americký Pitbulteriér

5.2.1 Historie vzniku

Po hladomoru v roce 1845 se miliony Irů stěhovalo ze své země do Ameriky a ti nejchudší do Anglie do oblasti kolem Stafordschire. Tam podle tehdejších zákonů nesměli chudí vlastnit lovecké psy, ale přitom potřebovali lovit a chránit svůj majetek před divokou zvěří. Proto cvičili menší teriéry a bojovnost jim dodávali při stále oblíbenějších psích zápasech. Tak vznikli tzv. „pit-teriéri“, jako nová psí odnož. Tito angličtí bojovní psi se dostávali společně se skotskými psy k americkým Irům v oblasti Bostonu, kde je farmáři potřebovali na ohlídání stád dobytka a také pro zápasy. Zde je křížili s většími psy a tak postupně vznikl Americký pitbulteriér a Stafordšírský teriér. Na rozdíl od jejich blízkých příbuzných buldoků ale nebojovali s býky, ale téměř výhradně vždy se psy, většinou zase

s bulteriéry 1987 (Räber H. 1994).

Obr. č. 5 ilustrační

V různých člancích a literatuře ze začátku dvacátého století je spousta materiálů a informací o chovu psích zápasníků, přes jejich trénink, až po popis jednotlivých zápasů. Dozvíte se také překvapivý fakt, že mnozí šampióni ringu žili svůj život jako členové rodin pohromadě s malými dětmi. V rodinném kruhu byli velice přátelští. Jak je to možné? Před, během i po zápase byl pes v úzkém kontaktu s lidmi (např. před zápasem se musel nechat vykoupat od cizího člověka), musel být proto k lidem absolutně přátelský. Jedinci, kteří projevili agresivitu vůči člověku, byli proto okamžitě odstraněni (usmrceni). Takže pitbull je přátelský k lidem nikoliv přesto, ale právě proto, že byl používán k zápasům. Mezi lidmi je rozšířená představa, že pitbula zápasníka je třeba týrat a dráždit, aby byl co nejvíce agresivní. V knihách kdysi slavných chovatelů psích zápasníků se však dozvíte pravý opak. Tito lidé zdůrazňují, že se psem se musí zacházet slušně, že pes udělá mnohem více z lásky než ze strachu. Psí zápasníci byli často vychováváni jako každý jiný pes. Hráli si s dětmi i s jinými psi. Až dospělí byli postaveni do ringu na zkušební zápas (trval zhruba 5 minut), ve kterém byl na mladého psa puštěn starší, zkušený pes. Účelem bylo mladého psa tzv. odstartovat. Probudit v něm vrozené vlohy. Pokud se v něm chuť k boji neprobudila, zkusil to majitel za několik měsíců znovu. Pokud pes neprojevils touhu po bojovém kontaktu nikdy, nebyl používán pro zápas. Pokud pes v krátkém testu uspěl, za několik měsíců byl puštěn na delší test (trval zhruba třicet minut), který měl pořádně prověřit, zda je pes vhodný pro zápas. Pokud projevils pes během tohoto testu nechuť pokračovat v boji, nebyl použit pro zápasy. Jestliže však i v tomto testu uspěl,

mohl být připravován pro zápas o peníze. Trénink na zápas byl především tréninkem vytrvalosti a samozřejmě také síly. Důležité bylo také budování vztahu mezi psem a trenérem. Pes musel trenérovi důvěřovat, aby měl v něm během zápasu oporu [6].

Americký Pit Bull Teriér (APBT) je plemeno psa ze skupiny teriérů pocházející ze Spojených států amerických. Je to jediné psí plemeno, které bylo oficiálně označeno jako "Pit Bull".

5.2.2 Charakteristika Amerického pitbulteriéra

Americký pitbulteriér je mírumilovný k lidem a zcela oddaný své rodině. Dokáže ji bránit i za cenu ztráty života. Také velmi těžce nese, když rodinu někdo opustí. Má

vyrovnanou povahu, je kamarádský a hodí se i k dětem. Americký pitbulteriér je společenský pes, který má rád každou návštěvu, třebaže je vůči cizím lidem trochu rezervovaný. Je výjimečně odolný vůči fyzické a psychické zátěži, dokáže vytrvale a tvrdě pracovat a potřebuje být stále něčím zaměstnán. Při styku s jinými psy dává najevo svou nadřazenost, kterou má geneticky zakódovanou. Při správné výchově s ním však nejsou problémy a svou trochu pošramocenou pověst si určitě nezaslouží. Ve špatných rukou může být ovšem nebezpečný, a to především proto, že se vždy chce svému pánovi zavděčit, což je

snadno zneužitelné (Råber H. 1994 – 1995).

Obr. č. 6 Töröková

5.2.3 Chov Amerického pitbulteriéra

Tvrdou selekcí vrhů byl vytvořen velmi silný, odvážný ale i vyrovnaný pes. Člověk vyšlechtil plemeno, které sloužilo k lovu nebezpečných zvířat, později k psím zápasům. Plemeno odvážné, ochotné nasazovat život v boji. Po staletí tito psi člověka bavili a nasazovali život. V první světové válce byl APBT jménem Sobby symbolem odvahy, symbolem Ameriky. Pitbul Pete byl pak po dlouhé roky symbolem přátelství v seriálu Our gang (Naše parta). Pitbulové také doprovázeli rodiny průkopníků na jejich průkopnických cestách. Slavní jedince jako Theodore Roosevelt a Helen Keller vlastnili celý chov. To všechno bylo během doby, ve které se Americký pitbul stal miláčkem celé Ameriky, tedy obdivovaný, respektovaný a milovaný plemenem. V roce 1898 Americký Kennel Club byl vytvořený s jasným záměrem poskytnout registraci a směrnice pro nyní již oficiálně pojmenovaného Amerického pitbula. Americký pitbulteriér je nyní registrován organizacemi: UCA, UKC, NKC, ADBA, CKC, APBR, APRI, ACR. [7].

Obr. č. 7 Töröková.

Tento pes není tolik agresivní k lidem, jako spíše k jiným zvířatům. Mnoho jiných psů má nepochybně větší sílu a nejspíš i větší stisk než pitbul, ale přesto se nikdy nenašlo plemeno, které by jej překonalo v ringu. Pitbul má totiž bojovnost, právě tím se liší od všech ostatních psů. On není žádná zákeřná bestie. Právě naopak. Agresivita a game (bojovnost) jsou dvě různé věci. Naopak je dokázáno, že

game je úzce svázan s vyrovnanou povahou. Jen psychicky stabilní, vyrovnaný jedinec mohl být opravdu dobrým bojovníkem. V chovu zůstávali také jen psi, kteří i v extrémních situacích byli absolutně loajální vůči lidem. Proto máme dnes pitbula vyrovnaného a milujícího lidí. Toto však platí pouze pro psy z dobrého chovu [7].

5.2.4 Popis

Americký Pit Bull Terrier je pes střední velikosti s masivní postavou, krátkou srstí a výborně čitelnou muskulaturou. Vzhledem jde o silného psa atleta, který není přehnaně objemný nebo svalnatý. Délka předních končetin se rovná přibližně polovině výšky v nejvyšším místě zad.

Váha Amerického Pit Bull Terriera se pohybuje v rozmezí 15 až 30 kg. Hlava psa je zhruba v poměru jedné třetiny ke zbytku těla, plochá široká lebka a dlouhý čenich.

Výška: 46-54 cm (Räber H. 1994 - 1995).

5.2.5 Standard plemene

Americký pitbulteriér není oficiálně uznaným plemenem. V dnešní době je několik organizací, které vedou plemenné knihy a rodokmeny, ale nejznámější (a zároveň nejstarší) je ADBA (American Dog Breeders Association), založená roku 1902. Dále pak APBT Registar (Srbsko) nebo za ČR organizace BRBA či APBT Online Register [8].

5.2.6 Využití

V dnešní době jsou psí zápasy nelegální ve většině zemí světa, využití pitbullů se orientuje spíše na sportovní disciplíny jako je Weight Pulling, Weight Pull Sprint, Hang Time, Wall Climbing, Hight Jump, Tug Of War... Toto plemeno lze využít ve všech složkách státu, zabývajících se strážní a hlídkovou činností [8].

5.3 Bulteriér

5.3.1 Historie

Bulteriér je potomkem starých bojových psů dogovitého typu.

Dnešní bulteriér vznikl křížením různých druhů teriérů a buldoků – tak zvaných „**bull and terrier**“. Nekladl se přílišný důraz na exteriér, důležité bylo to, že pes byl vždy připraven usmrtit cokoli.

Cílem tehdejšího chovu bylo získat pro zápasy psy, jejichž morda by byla ke kousání a trhání uzpůsobena lépe než morda buldoka. Takový typ psa se vyskytoval již kolem roku 1820 a nazýval se „paddington bullterrier“.

O vyšlechtění bulteriéra ze stávajících psů se mimo jiné velmi zasloužil James Hickins v druhé polovině 19. století. Jeho psi byli velmi úspěšní jak na výstavách, tak v bojových arénách. Jeho cílem bylo vyšlechtit bílého bojového teriéra, což se mu nakonec podařilo. Není pochyb o tom, že se dříve těmto psům kupírovaly uši. Po zákazu kupírování se chov ubíral cestou k uším menším, až se dosáhlo uší vzpřímených (Räber H. 1994 - 1995).

5.3.2 Vzhled

Dnešní bulteriéri jsou středně velcí, mimořádně svalnatí a mohutní psi, nazývaní "*gladiátoři mezi psy*". Bulteriér má v kohoutku průměrně 53 až 55 cm.

Zbarvení by mělo být čistě bílé nebo různě barevné, přičemž barevné plochy musí převládat, s bílými značkami nebo bez nich.

Vedle své pevné a mohutné stavby těla bulteriér zaujme svým tvarem lebky, který nám popisuje standard: „Při pohledu z předu má vejčitý tvar, všude je dobře vyplněná, bez jakýchkoli prohlubenin. Profil se jemně sklání směrem k nosu.“

Charakteristický je pro ně tzv. „down face“ – úklon lebky, neboli česky klabonos.

Existovali různé váhové kategorie - psi s hmotností jak 2 kg, tak 12 kg. A tak se přímo nabízelo vyšlechtit miniaturního bulteriéra. Jeho výška v kohoutku není více, než 35,5 cm. Tato miniaturní varieta vznikla opět cílenou selekcí v chovu. (Räber H. 1994 - 1995).

5.3.3 Využití, povaha, péče

Bulteriér je plemeno velice živé a potřebuje zkušeného majitele, který má pevnou ruku. V majetku nesprávného člověka se z něj může stát problémový pes.

Je to pes sebevědomý a při správném vedení je skvělým společníkem. Můžeme se s ním setkat jak na výstavách, lovech na černou zvěř tak i jako se psem společníkem (Räber H. 1994 - 1995).

Obr. č. 8; 9; 10 Chovatelská stanice Robes

5.4 Stafordšírský bulteriér

5.4.1 Názor odborníků na vznik Stafordů

Odborníci se rozcházejí, který z mnoha teriérů byl předkem právě stafordšírského bulteriéra, ale je pravděpodobné, že to byl takzvaný starý anglický teriér, předek dnešního foxteriéra. Nikdo se již nedoví, kdo a kde poprvé zkřížil buldoka s teriérem, ale je známo, že nejúspěšnější v chovu těchto kříženců byli horníci a dělníci z oceláren ve Stafordshiru v centrální Anglii [9].

Jejich psi začali být známi pod jménem Staffordshire Bull-and-Terrier již dávno před rokem 1935, kdy bylo FCI uznáno samostatné plemeno Staffordshire bullterrier (dnes FCI č. 76, skupina 3 - teriéři). Nejstarším vyobrazením bull-and-terriera je olejomalba slavného GGEORGE STUBBSE z roku 1812, na které jsou již patrné typické znaky dnešních stafordů a amerických stafordšírských teriérů [9].

Pionýrem chovu stafordů byl JOSEPH DUNN, kterému je co děkovat za to, že byl stafordšírský bulteriér uznán anglickým Kennel Clubem. Pětadvacátého května 1935 sezval své přátele ke schůzce milovníků stafordů. JOE MALLEEN, který choval

stafordy více než 40 let, vedl Old Cross Gun Hotel v Jižním Stafordshiru a dal jeho prostory k dispozici k této schůzce, které se zúčastnilo téměř padesát chovatelů stafordů. Byl založen „The Original Stafordshire Bull Terrier Club“ a jeho prvním předsedou byl zvolen JACK BARBARD majitel známého psince „Paddock“. Ve vedení klubu byl i ALF GARRET, jehož rodina chovala stafordy více než 80 let [9].

Ustavující schůze uznala také za správný standard plemene, vypracovaný Josephem Dunnem a rozhodla, že bude předložen k přijetí Kennel Clubu. Na žádost Kennel Clubu byl původní název klubu změněn na „The Stafordshire Bull Terrier Club“ a plemeno bylo přijato do velké rodiny britských plemen psů. Dnes existuje v Británii 18 klubů, zabývajících se chovem stafordšírských bulteriérů [9].

5.4.2 Chov, vlastnosti, konflikt

Obr.č. 11 ilustrační

Chov stafordů v České republice začal před několika lety importy především z Německa. Vysoce kvalitní jedinci byli dovezeni z Belgie, Nizozemí a Finska. Krytím s vynikajícími zahraničními partnery se k nám neustále dostává ta nejlepší evropská krev [9].

Vlastnosti

Stafordšírský bulteriér je svou povahou velmi podobný bulteriérovi, ale zjevem připomíná spíše jeho karikaturu. Stejně jako buldok má být výrazně modelovaný - ne elegantních a plynulých linií, ale naopak jaksi hrubě uhnětený ze silných kostí a výrazných svalů. Má mít kulturistickou postavu s mohutným hrudníkem, štíhlou v bedrech, s osvalněnou a silnou zádí. Jeho hlava má co nejmohutnější mozkovou část se silně narýsovanými žvýkacími svaly a krátký, široký nos se silnými čelistmi. Otevřená tlama staforda připomíná hubu žáby a čím je širší, tím lépe [9].

Staford je schopen chytit a udržet kořist mnohem silnější než je sám a pokud chce je mnohem silnější než obávaný bulteriér - právě díky svým čelistem. Na rozdíl od bulteriéra je ale Stafordšírský bulteriér poměrně mírné povahy a dá se říci, že s jedinci jiných plemen nevyvolává konflikty. Velmi rád a velmi hlučně se ale sápe na příslušníky svého vlastního plemene. Velmi výjimečně vrčí, ale o to častěji používá velkou škálu různých zvuků. Jeho charakteristickým zvukem je jakési „bre-ke-ke“, které si nezadá se skřehotáním žab na rybníce. Když se chytá na svého soka a je na vodítku, většinou vříská a prská nebo přiškrceně ječí. I ve značné vzdálenosti od kruhu, kde se stafordi vystavují, je slyšet jejich povyk. Je zajímavé, že takováto hlučná předehra málokdy končí bojem a krvavým zraněním - vypadá to, jako by stafordů stačilo k uspokojení, že svého soupeře „seřvou“ a dále po jeho krvi neprahnou [9]!

Konflikt

Úplně jinak však vypadá konflikt staforda s jiným plemenem. I ten nejmírnější se pak změnil ve velmi tvrdého a odvážného zápasníka a dokáže bleskurychle a obratně zaútočit. Stejně jako bulteriér nechce ani staford svého soupeře zabít, ale především chce zápasit. Nesnaží se chytit druhého psa za krk, nohu nebo břicho, ale vždy vyhledává chvat na přechodu hlavy do krku, těsně pod uchem. Zde pevně zachytí kůži a část lícního svalu, zavře oči a vychutnává bolestný řev své oběti. Je si pevností svého

zákasu tak jistý, že málokdy přehmátne a tak má postižený pes málo možností se ze sevření uvolnit. Rovněž zákrok majitele některého ze zápasících bývá málo účinný - údery a křik okolních osob staforda ještě více „nadráždí“. Nejjistější zákrok je jen jeden - bleskurychle najít nějakou velkou louži nebo sud s vodou a oba psy do ní ponořit. Pak staford většinou okamžitě svou kořist pustí. Jakkoliv vypadá situace hrozivě, po oddělení obou zápasících zjistíte, že postižený pes na sobě nemá ani škrábnutí, jen má trochu okousanou kůži na líci a je vyděšený. Staford překypuje výtečnou náladou a maximálně se „omlouvá“ za zmatek, který způsobil [9].

Stafordšírský bulteriér je ve své vlasti velmi oblíben především pro svou povahu. Je to veselý, živý a temperamentní pes, neustále dobře naladěný a ochotný dělat se svým pánem jakékoliv skopičiny. Je nesmysl, pořízovat si staforda jako psa-obranáře. Útok na člověka je v rozporu s jeho světovým názorem, který mu velí vidět ve všech lidech dobré a nezávadné bytosti, které má milovat. S kterýmkoliv stafordem si můžete přátelsky popovídat, bez nebezpečí ho pohladit nebo pochovat na klíne. Podle své letory vás buď nadšeně uvítá a pošlape nebo jen decentně olízne, ale nikdy na vás nezavrčí. Staford bezmezně miluje svého pána i celou jeho rodinu, hlavně děti. Je ochoten tolerovat mnoho drobných dětských surovostí, aniž se nějak snaží je oplatit. Od svého pána přijímá s vděkem jakýkoliv projev pozornosti, je rád často ujišťován, že ho pán nepřestal milovat. Má trochu „delší vedení“, a proto často nepochopí, že provedl něco nesprávného, za co byl potrestán a trpí tím, se na něj jeho lidé zlobí. Nepotřebuje proto nějak mnoho trestat - stačí jen vyčítavé vyhubování, které dá dostatečně najevo, jak se věci mají. I když má krátké nožky, je velmi pohyblivý a vytrvalý. Může dělat dlouhé trasy, a protože je i velmi otužilý, nevádí mu ani zimní turistika [9].

Může být umístěn v kotci s dobrou boudou, ale jeho psychika tím trpí. A je také zbytečné si pořízovat psa, udělaného vysloveně „pro lidi“, abychom ho umístili daleko od sebe! Jen neustálý styk se stafordem vám může ukázat krásu jeho povahy. Staford je velmi čistotný a nevádí mu delší doba, po kterou musí čekat na vyvenčení. Je trpělivý a respektuje místo, které mu pán vyhradil k pobytu. Naučí se snadno být například umístěn po dobu pánovy nepřítomnosti v transportní bedně a tak v bytě nic nezničí. Stejně je velký ospalec a tak dobu čekání stráví spokojeným spánkem. A ve své bedničce má jistotu, že ho nemůže nikdo přepadnout a ukrást! Pořídíte-li si staforda, poznáte sami, že jste si opravdu koupili zhmotněnou psí lásku a věrnost, schovanou v těle, které je tak ošklivé, až je krásné [9]!

5.4.3 Standart angl.: Staffordshire Bull Terrier

Původ: Velká Británie

Datum zveřejnění původního platného standardu: 24. 6. 1987

Celkový vzhled: Hladkosrstý, dobře vyvážený a na svou velikost velmi silný pes. Svalnatý, aktivní a pohyblivý.

Charakteristické rysy: Je známý svou bezmeznou odvahou a houževnatostí. Vysoce inteligentní a velmi laskavý zejména k dětem.

Chování / povaha: Statečný, nebojácný a naprosto spolehlivý pes.

Hmotnost: psi 12,71 – 17,25 kg feny 10,89 – 15,43 kg

Velikost: Požadovaná kohoutková výška činí 35,56 – 40,64 cm (Räber H. 1994 - 1995).

5.5 Americký stafordširský teriér

Obr. č. 12 ilustrační

Chov amerického stafordširského teriéra nemá v ČR dlouhou tradici. První jedinci se k nám začali dostávat od r. 1988 a až v r. 1990 byl u nás zaregistrován první vrh. I přesto, že je u nás toto plemeno mladé, již dnes můžeme říct, že se i český chov dostal do podvědomí v jiných státech, ale i v zemi původu tj. ve USA. Z dob temné minulosti, kdy byli používáni pro účely bojů mezi sebou, jim zůstalo několik nesmírně významných vlastností. Základní a nejvýraznější z nich je jejich neuvěřitelný potenciál v chuti do práce, touze se zavděčit splněním úkolu, který je jim předložen. AST je plemeno výjimečné nejen svým vzhledem vzbuzujícím respekt a to již na první pohled, ale především svou nezaměnitelnou povahou, která při bližším kontaktu s člověkem okamžitě rozptyluje prvotní obavy. Každý si musí uvědomit, že AST jako osobnost vyžaduje stálý kontakt s člověkem. Je typickým rodinným psem, který bezmezně miluje celou svou rodinu. Tento atletický kulturista sice bezvýhradně uznává svého psovoda jako vůdce, ale stejně uznává ostatní příslušníky této smečky a dá se jimi velmi dobře a dobrovolně ovládat. Miluje společnost, nenávidí samotu a nudu z nicnedělání. Jeho obrovská vitalita a předpokládá činorodost a on ochoten a schopen se svým pánem absolvovat cokoli (Räber H. 1994 - 1995).

5.1.1 Všeobecná charakteristika

Americký stafordširský teriér je psí plemeno, které má předky v anglických buldociích a teriérech. Jejich křížením vznikli jeho nejbližší příbuzní, americký pitbulteriér a anglický stafordširský bulteriér. Stafordširský bulteriér přicestoval do Ameriky z Anglie spolu s anglickými imigranty někdy v 19. století. Pro potřeby psích zápasů, které se staly velmi populární v Americe třicátých let, byl z menšího a lehčího anglického teriéra vyšlechtěn mohutnější a statnější americký teriér. Šlechtění se ubíralo dvěma směry a americký teriér nebyl zpočátku typově ustálen. Protože však bylo nutné ustavit standard plemene, došlo k oddělení obou šlechtitelských linií, a vznikly tak dvě samostatná plemena: americký stafordširský teriér a americký pitbulteriér, který však ještě nebyl Mezinárodní kynologickou federací FCI jako plemeno uznán. Na rozdíl od svého předchůdce byl stafordširský teriér šlechtěn pro výstavní účely a v roce 1936 byl schválen jako plemeno Americkým klubem chovatelů psů. V roce 1972 bylo plemeno zaregistrováno i FCI, již jako americký stafordširský teriér. U nás se stali známými až po revoluci v roce 1989. (Říha M., 1997).

Podle standardu správně vypadající Americký stafordširský teriér-dále jen AST je dobré stavěný, kompaktní, svalnatý, avšak hbitý a elegantní. Není těžký a převálený, jako „kulturista“, ale je to pružný „atlet“ s dobře se rýsujícími, ne však přehnanými svaly. AST nesmí budit dojem, že je složen z jednotlivých, k sobě nepatřících, byť naprosto standardních částí. U správně stavěného psa přechází jedna tělesná partie do druhé plynule a harmonizuje s ní (Říha M., 1997).

5.1.2 Vzhled

Americký stafordšírský teriér je menší podsaditý až zavalitý pes. Vyzařuje z něho síla a výkonnost. Výška v kohoutku je 43 až 48 cm, váha feny je 18 až 25 kg a psa 23 až 28 kg (Říha M., 1997).

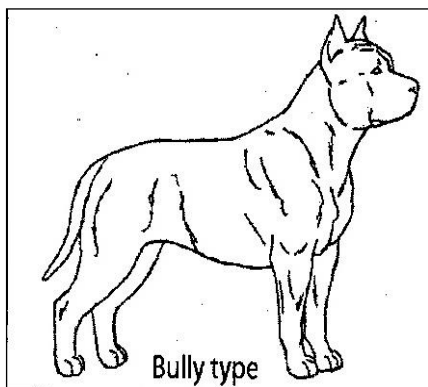
5.1.3 Povaha

Ačkoli se to na první pohled nemusí zdát, je to pes vhodný k dětem i do bytu. Je to typický ochranitel a obranář. Přestože je příslovečně odvážný, pokud je správně vychován, není nikdy agresivní. Pokud však byl vychován nedůsledně, může být agresivní vůči jiným psům a nedůvěřivý k cizím lidem. Přeci jen jsou v jeho krvi geny zápasníků. Někdy je poněkud tvrdohlavý, a proto vyžaduje opravdu disciplínu. Je velmi pohyblivý a čilý a neobyčejně zvědavý ke svému okolí. Je to dobrý krysař, ale i osobní strážce. Ve vypjatých situacích se umí rychle a správně rozhodnout, jinak je ale klidný a mírný.

Důležitá při držení psa je opatrnost a důslednost. Špatně vychovaný americký staford může být nebezpečný pro své okolí. Vyžaduje proto pevnou ruku (Říha M., 1997).

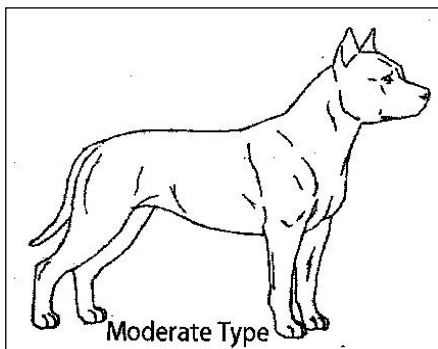
Díky křížení různých ras, různých velikostí a struktur se dnes můžeme setkat se 3 různými typy AST. Každý typ má své příznivce, ale správně bychom se měli dle standardu přiklánět k typu jednomu, v tomto případě střednímu (Říha M., 1997).

5.1.4 Typy

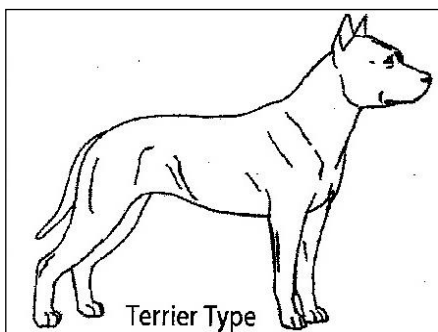
První typ:= Bully typ

Je charakterizován těžkou kostrou s větším objemem svalové hmoty, kratšími nohama a těžším pohybem. Má větší sklon k volnější a tlustší kůži. Tento typ není moc příznivý pro zdraví a neměl by být podporován. Ztrácí eleganci a teriérského ducha (Bendová E., K. Tejnilová K., 2012).

Druhý typ = Moderate Type

Jedná se o střední typ. Je to ideální stav mezi lehkým a těžkým typem. Pes je správných proporcí, pružný, elegantní a hbitý. Pokud by se měl některý typ upřednostňovat, je to právě tento typ (Bendová E., K. Tejnilová K., 2012)

Třetí typ = Teriér typ

Tento typ „teriéri“, vyznačuje se velice lehkou stavbou těla, většinou jsou vyšší a mají delší (Bendová E., K. Tejnilová K., 2012)

Obr. č. 13; 14; 15 E. Bendová, K. Tejnilová

6. Nové nezařazená plemena

6.1 American Bully - Obří americký pitbulteriér.

Jedna se o pokus stvořit obřího amerického pitbulteriéra. Kořeny tohoto raného plemene sahají do poloviny 90 let, právě do období, kdy módní vlna rozličných experimentů s křížením psů nabírala za Atlantikem sílu tsunami. Cílem šlechtitelů byl podobně jako u moderních bandogů pokus stvořit obřího amerického pitbulteriéra. Jaká plemena byla při tvorbě bulla užita, není přesně známo, zjednodušeně se dá říci, že vznikl spojením teriérů typu bull s molosy.

(Pes přítel člověka, 2012).

Velikosti: Pocket – pes do 43 cm, fena do 41 cm,

Standart: Pes 43 – 51 cm, fena 41 – 49 cm,

Extrémé: velikost se neuvádí, **XL**= pes od 51cm, fena od 48 cm (Pes přítel člověka, 2012).

Obr. č. 16 Plemena American bull

Majitelem první chovatelské stanice v ČR Deadline Bulies je Milan Dragon, který dovezl první fenku z USA, pak následoval dovoz z Holandska a pak už jen import z USA. Momentálně má v chovu Deadline Bulies 100 % linie Razor Edge, Gotti Line a Kurupt Blood, dále 50 % Razor & Gotti. Příští rok tj. 2013 přibudou v chovatelské stanici další 2 linie, Ace Line a Kingplin Line, které jsou považovány v USA za nejméně (Pes přítel člověka, 2012).

Celkový dojem:

Americký bully je na první pohled pes značné fyzické síly. Je mohutně stavěný, svalnatý, má masivní kostru. Ocas se nezkracuje. Když se podíváte na tyto psy, měli byste okamžitě vědět, že to je americký bully. Toto plemeno by mělo reprezentovat sílu a moc od hlavy až k ocasu (Pes přítel člověka, 2012).

Obr. č. 17 Plemena American bull

Dalším málo známým plemenem v ČR je Gulteriér

6.2 Gulteriér + klasický bulteriér

Původ gulteriéra je v Pákistánu,
barva - zásadně bílá,
celkový dojem-svalnatý, silný pes.

Historie vzniku klasického bulteriéra.

Při hodnocení musíme vycházet z toho, že klasický gulteriér je v Pákistánu nejčastěji se vyskytující formou bulteriéra. Tento bulteriér se vyskytuje ve všech barvách, je celkově vyšší a těžší. Je pravděpodobně, že tito psi byli silně ovlivněni krví amerického pitbulteriéra, který se dostal do Pákistánu v posledních dvou desetiletích a křížil se zde s čistokrevným bulteriérem. Ti se do Pákistánu dostali spolu s anglickými důstojníky, kteří si ze své vlasti přivázeli bílé anglické bulteriéry, aby jim zde dělali nejen společnost, ale velice dobře se uplatňovali jako pomocníci při oblíbené kratochvíli důstojníků, při lovu zvěře (Pes přítel člověka, 2012).

Dále bylo při chovu klasického gulteriéra použito několik dalších místních plemen typu pária, což jsou původní primitivní psi, kteří se bez řízeného chovu ustálili z mnoha plemen do jednotného, dle prostředí a podnebí odpovídajícího typu. Takoví páriové se vyskytují ve větší části světa. Z tohoto spojení vzešel velmi silný, poměrně veliký pes s výbornými zápasnickými vlastnostmi (Pes přítel člověka, 2012).

Klasičtí gulteriéři jsou často používáni na zápas s medvědem. Je to však pouze odporové divadlo a kruté týrání zvířat. Medvědi jsou přivázáni řetězem a jsou často zmrzačení vytržením drápů a zubů, aby nemohli psy vážněji poranit (Pes přítel člověka, 2012).

Porovnání

Klasický gulteriér (v tahu)

Obr. č. 18; 19 M. Říha, S. Jansová

Čistokrevní gulteriér.

Figurant pro plemena Bull a majitel klasického gulteriéra p. MIROSLAV TOŠNAR ve svém článku „Nepodceňujte jej!“ mj. upozorňuje a apeluje na všechny, kdo si

toto plemeno chtějí pořídit. Velmi dobře si rozmyslete, jestli jste schopní toto plemeno zvládnout. Určitě jej nikdy nepodceňujte a buďte v jeho přítomnosti vždy maximálně obezřetní (Pes přítel člověka, 2012).

Čerpajíc z jeho poznatků, uvedených v časopise Pes přítel člověka (2012) dále uvádíme:

Klasický gulteriér jménem BLADE se dostal do ČR spolu se svými původními majiteli přímo z Pákistánu, kde působili na české ambasádě a v nevědomosti si pořídili roztomilé štěňátko tohoto velmi silného plemene, které je ve své domovině používáno ke krutým psím zápasům nejen proti psům, ale i proti medvědům. Brzy štěně nezkušeným majitelům začalo přerůstat přes hlavu, proto požádali odborníka na toto plemeno p. M. Tošnar o jeho výchovu a přenechali mu jej navždy. Díky svým kynologickým zkušenostem nového majitele a Bladové inteligenci se podařilo eliminovat chuť do boje s kýmkoliv a čímkoliv, co ho zaujalo, včetně i svého majitele a cvičitele p. Tošnare. Cílem výcviku byl využít Bladův potenciál pro sportovní kynologii. Jako správný kynolog nechtěl, aby pes byl agresivní. Jako člověk neuznává psí zápasy, a i když respektuje, že se psi občas poperou, což jsou normální přírodní zákony, snažil se těmito situacím předcházet – vyhýbat se jim.

Blade je hodně svůj, je to velmi výrazná osobnost, ale i přesto je hodný. Když je proti své vůli tlačení do něčeho, co nechce, reaguje velmi podrážděně a nepředvídatelně – umí být nebezpečný. Pokud se však snažíte těmito situacím cílevědomě vyhýbat je vyrovnanou psí osobností, která nepotřebuje žádné agresivní projevy. Nepotřebuje dokazovat, že je dost dobrý, protože fakt, že je nejlepší, vám s grácií jemu vlastní, dokáže v situacích, kdy to budete opravdu potřebovat. Ochrání vás před čímkoliv, v jeho přítomnosti jste vždy v bezpečí. Pro obranu svého pána nezná strach ani bolest (Pes přítel člověka, 2012).

Respektují se navzájem. Jeho pán zná a respektuje jeho hranice a zbytečně jej netlačí do něčeho, co Blade nechce. V toto je velmi rozdílný v porovnání s ostatními plemeny bulteriérů, svoji nechuť totiž projevuje poměrně agresivně. Jeho vrozenou agresivitu se však podařilo maximálně eliminovat a pozitivní motivací spolu dokázali vyhrát spoustu soutěží (Pes přítel člověka, 2012).

7. Základy chovu psa

Z hlediska pohody každého psa je velmi užitečné, aby měl potenciální majitel alespoň základní znalosti o chování psů obecně a rovněž o nárocích plemene, které si chce pořídit. Svazek psa a člověka trvá obvykle déle než deset let a rozumět chování psa znamená mimo jiné vědět, kdy se náš pes cítí dobře a kdy ne.

7.1 Nákup štěněte

- štěně by mělo jít od matky k nové rodině v ideálním případě v 8 týdnech věku, nejdříve v 6 - 7 týdnu. Dřívější odběr je nevhodný, neboť v tomto období probíhá „vtiskování“ (vytváření vztahu k ostatním psům). I když mu poskytnete tu nejlepší péči, budou mu ony týdny do 2. měsíců stáří chybět při vývoji jeho vztahu k ostatním psům a někdy i k lidem
- při odběru bychom se měli podívat štěněti na břicho, kde v místě pupku se může nacházet různě velká boulička – pupeční kýla. Tu je nutno většinou později odoperovat, což není levná záležitost, a mělo by to být zohledněno v kupní smlouvě. Opravdu seriózní chovatelé si takové štěně většinou nějakou dobu nechají a před

prodejem mu kýlu nechají operovat na vlastní náklady zkontrolovat je třeba i čelisti. Ve šteněčím věku ještě nepoznáme, zda bude mít pes v dospělosti všechny zuby, což je u některých plemen podmínkou chovnosti, ale už nyní můžeme rozpoznat výrazný předkus nebo podkus. Pozor – takové vady se věkem neupraví a u psů s průkazem původu, až na výjimky, se vyřazují z chovu. Je třeba se pejskovi podívat do uší. Přítomnost hustého, tmavého, suchého, drolivého mazu může signalizovat ušní svrab a není známkou dobré hygieny chovu, stejně jako blechy, které nacházíme v srsti po celém těle. Někdy najdeme přímo blechy, někdy jen černé tečky v srsti – bleší trus. Proti blechám a klíšťatům je dobré chránit pejska některým z preparátů s prodlouženou dobou účinku. V naší ordinaci používáme specialitu Frontline, která chrání pejska 2-3 měsíce proti blechám a 4-6 týdnů proti klíšťatům, nebo specialitu Stronghold, který nefunguje na klíšťata, ale chrání měsíc proti blechám, škrkavkám a ušním a kožním roztočům. Dále máme k dispozici preparát Duowin contact, který zbaví pejska blech i klíšťat na 4 týdny a zároveň působí i na vajíčka a larvy blech tak, aby se dále nevyvíjely. Ten, kdo se rozhodne si pořídit svého čtyřnohého společníka, by si měl zjistit i pár informací, aby oběma připravil šťastný život (MVDr. Slabá K. a kol. 2010).

7.2 Krmení

Kvalitní krmení je naprostým základem správného růstu a vývinu psa. Nemůžeme krmit psa nekvalitní potravou a očekávat, že z něho vyroste krásný, zdravý a silný jedinec. Názory na to, co je kvalitní potrava, se různí a procházejí názorovým vývojem. Výzkumy na zahraničních univerzitách a ve výzkumných centrech velkých a seriálních firem zaměřených na výrobu krmiv pro psy a kočky přinesly zejména v poslední době mnoho nových poznatků, které jsou často i v přímém rozporu s tím, co se tradovalo v minulosti (MVDr. Slabá K. a kol. 2010).

8. Vývoj chování (ontogeneze)

8.1 Všeobecně

Ontogenezí neboli vývojem chování v průběhu života jedince se zabývala celá řada autorů. Za nejvýznamnější dílo lze bezesporu považovat knihu autorů John P. Scott a John L., Fuller „*Genetics and the Social Behavior of the Dog*“. Tato kniha, která v sobě shrnovala řadu vědeckých prací obou autorů, vyšla poprvé v roce 1965 a přesto je do dnešní doby zdrojem cenných informací pro každého, kdo se vážně chováním psů zabývá. Oba autoři v knize shrnují poznatky z velkolepého výzkumného projektu realizovaného v Jackson Laboratory ve státě Maine v USA. Během dvacetiletého výzkumného programu bylo nashromážděno značné množství poznatků zásadního významu. Jednou z oblastí, na které byl výzkum zaměřen, byla ontogeneze chování psů. Některé získané poznatky pak byly aplikovány v humánní psychologii (Pinc L., 1998).

8.1.2 Chování psa rozdělené do period

SKOTT a FULLER rozdělili ontogenezi chování psa do několika period.

❖ **Novorozenecká (neonatální perioda)** Období, které trvá od narození cca do konce druhého týdne života. V průběhu neonatální periody je štěně bezmocné a závislé na matce. Je adaptováno na sání struku a vyžadování péče. V tomto věku jsou štěňata senzitivní k taktilním stimulům, určitým chutím a zřejmě také k pachům. Jejich motorické aktivity jsou velmi limitované, oči a zvukovody jsou zavřené. Vzhle-

dem k nerozvinutému stavu neurosenzorického systému jsou v tomto věku štěňata schopna pouze velmi limitovaného asociačního učení. Tyto asociace se však s největší pravděpodobností nepřenesou do dalších period. Bylo prokázáno, že krátkodobé manipulace se štěňaty v neonatální periodě, mohou mít pozitivní dopad na pozdější behaviorální vývoj. Štěňata vystavená v uvedeném období nejrozličnějším stimulům jako např. chladu nebo náhlé změně polohy, vykazovala urychlenější vývoj, byla sebevědomější a rychleji se učila než štěňata, se kterými takto manipulováno nebylo (Pinc L., 1998).

❖ *Přechodní (tranzitivní) perioda*

Obr. č. 20 Töröková

Toto období je charakteristické rychlým přechodem, během kterého se mění vzory chování spojené s neonatální existencí a jsou nahrazovány chováním typičtějším pro pozdější štěněčí období a dospělost. Tranzitivní perioda trvá asi jeden týden. Začíná otevřením očí a končí otevřením zvukovodů. Štěňata začínají reagovat na silné zvuky. Rozvíjí se orientace pomocí zraku, i když zrak dosáhne plné kvality až asi okolo osmého

týdne věku. Štěňata dokáží lézt vpřed i vzad, urinace a defekace probíhá mimo hnízdo a anogenitální čištění matkou ke stimulaci vyměšování již není nutné. Štěňata začínají přijímat pevnou potravu. Dochází k sociální komunikaci provázené bojovými hrami, vrčením a vrtěním ocasem. Z pohledu procesů učení toto období spíše připomíná pokračování neonatální periody (Pinc L., 1998).

❖ *Socializační perioda (Socializace psa)*

Pojmem „socializace“, rozumíme seznámení psa se světem, tedy s různými zvuky, věcmi, živočichy, ale také situacemi. Socializace není vyjádření jediné činnosti, ani ji není možné přesně definovat. Výrazně se prolíná a jde ruku v ruce s výchovou štěněte, ale stejně jako u výchovy a výcviku, je i u tolik omílané socializace důležité znát alespoň základní fakta a pravidla (Pinc L., 1998).

Období socializace pro každého psa je " velice důležité a v té nejintenzivnější formě by mělo probíhat v období mezi 7 - 12 týdny jeho věku (výjimečně do 16 týdnů). Jedná se o období, které ve větší míře ovlivní chování daného jedince v následujícím životě a zdůrazní jeho osobnost. Se socializací je možné začít i později většinou z důvodu nápravy chování dospělého psa, u kterého byla socializace podceněna nebo z důvodu zakoupení již podstatně odrostlejšího štěněte od nezodpovědného chovatele, který socializaci štěněte, o kterém věděl, že půjde do jiných rukou, nevěnoval pozornost. Každopádně čím později se socializací začne, tím zdoluhavější a náročnější to bude a navíc se většinou zcela nedosáhne kýženého výsledku. Proto uvedených šest týdnů má opodstatněný význam, který nelze ani při nejmenším podceňovat konec citace (Pinc L., 1998).

Socializaci předchází i "období vtiskávání", což se děje výhradně u chovatele. Období „vtiskávání“ je pro vyrovnanost povahy psa stejně důležité jako období socializace, mělo by štěně do 7 týdnů zůstat u chovatele, resp. mezi ostatními štěňaty a ve vlivu své matky-feny! Pouze v řídkých případech je možné doporučit odebrání štěněte o týden dříve. Je-li chovatelem období vtiskávání správně pojato, je štěněti dán

důležitý základ vyrovnaného chování k okolí (proto je důležité při výběru štěněte hledat dobrého - starostlivého chovatele). V tomto období se začleňuje štěně do hierarchie, učí se, jak se chovat k ostatním psům (sourozencům). Chovatel by měl štěňatům poskytnout co nejrozmanitější prostředí s různě barevnými, velkými a zvukově zajímavými věcmi. Každopádně by štěňata v tomto období měla přijít do velmi častého a úzkého kontaktu s lidmi různého věku. Dále vše záleží na socializaci a výchově (příp. výcviku) u nového majitele (Pinc L., 1998).

Pes nesocializovaný nebo málo socializovaný, nevhodně či nepřiměřeně reaguje na běžné situace a věci. Trpí nejen jeho nervová soustava, tedy on sám, ale také majitel a okolí. Nevhodnou reakcí může být jak nepřiměřená bázlivost, tak agresivní chování, které většinou pramení ze skrytého strachu. Pes, který neví, jak na vzniklou situaci reagovat, reaguje pudově (útekem) či "zkratově" kousáním. Takový jedinec je nebezpečný svému okolí i sám sobě (např. při útěku jej může srazit auto či se může ztratit). Každý majitel psa by měl věnovat socializaci svého psa maximální pozornost. (Měla by to být jeho povinnost (Pinc L., 1998).

Štěně se seznamuje s novými situacemi, neznámým prostředím, věcmi a to vždy postupně a zásadně na vodítku, případně (ale výjimečně) v náruči. Nikdy se nesmí stát, že by štěně před něčím ustrašeně uteklo či získalo špatnou zkušenost! Ve štěněčím věku mají takové negativní zážitky až příliš velký význam a často v dospělosti vyústí v nevhodné chování a to nejen v kritických situacích. Štěně musí získat zdravou důvěru k věcem, situacím, různému prostředí, zvířatům i lidem, i když se jedná o psa, který bude mít za úkol hlídat dům a pod Právě výborně socializovanými jedinci, znalí i reakcí a chování lidí, jsou nejlepšími hlídači, protože je nic nepřekvapí a jsou si vědomi své neohroženosti (Pinc L., 1998).

Jestliže se štěně bojí a má snahu utéci, je nutné nenásilně a s citem pro vzniklou situaci štěně přesvědčit, že to, čeho se bojí, je jeho „přítel“ - nic mu neudělá. Vždy je nutné chovat se k věci, situaci apod. (ať je reakce štěněte jakákoliv) s naprostou samozřejmostí – „jako by se nic nedělo“. Nikdy se pes neuklidňuje a nebere do náruče jen z důvodu, abyste ho utišili, stejně tak je krajně nevhodné zvyšovat hlas či štěně trestat. Protože potřebujeme, aby pes vše kolem bral jako „samozřejmost k životu patřící“, musíme se chovat tak, jak bychom chtěli, aby se choval náš pes. Díky chlácholení či křiku se štěně jen utvrdí v tom, že jeho obavy jsou na místě, neboť i jeho „páníček“ se nechová normálně (Pinc L., 1998).

Nevhodnou (byť pochopitelnou) reakcí majitele psa, kterého něco vystrašilo, je také rychlé vzdálení se od „dané věci“, či naopak nucení psa se „toho“ dotknout. Zde platí staré známé: „ideální je zlatá střední cesta“. Chovatel pokračuje tak, jak to měl původně v plánu a chová se zcela přirozeně. Pokud se štěně vzpírá a nechce jít nebo naopak chce jít rychleji apod., použít i silnější zatáhnutí za vodítko. Jakmile se pes uklidní, může se „zběžně pohladit“, ale nikdy by neměl důrazně pochválen nebo odměněn aby pochopil, že se opravdu „něco hrozného stalo“. Daleko vhodnější je hra se štěnětem, která se má praktikovat častěji, než jen v momentě, kdy štěně překonalo (či překonává) strach (Pinc L., 1998).

Jestliže má štěně snahu očichat si věc, které se bojí, nechat mu čas a umožnit mu to. Každopádně je nutné si uvědomit, zda se nejedná o věc, která mu může ublížit (nastartovaná motorka - pozor na horký výfuk, štekající pes za plotem - hrozí pokousání

štěněte). Chovatel musí mít na paměti - *žádná špatná zkušenost*, protože se z psa má stát vyrovnaný, kamarádský, ale zároveň neohrožený jedinec. Přesto i u „špatných zkušeností“ existují výjimky. Ty se vztahují spíše již k výchově, kdy štěně chce udělat to, co nesmí. Jako špatnou zkušenost je možné považovat např. rozběhnutí se za kočkou - prudké šknutí za vodítko = špatná zkušenost, požívání odpadků z trávníku - zarachotí vedle něj odhozený svazek klíčů či plechovka s kamínky = špatná zkušenost. Za špatnou zkušenost není možné považovat ani např. zavírání psa do kotce, protože i toto je zapotřebí psa naučit co nejdříve, byť se mu v něm zpočátku vůbec nelíbí (Pinc L., 1998).

Seznamování - nechat hladit své štěně nejen lidmi různého věku (je však vhodnější nepodporovat přílišné mazlení s nimi a krmení dobrotami, což by mohlo vést k obtěžování každého kolemjdoucího a u některých jedinců i k narušení silné vazby psa a jeho pána). Vyhledávat místa s koncentrací různých domácích a hospodářských zvířat a případně za pomoci vodítka usměrňovat jeho chování. Je naprosto žádoucí vzít štěně do lesa, aby se seznámilo s pachem divoké zvěře a naučilo se, že i v lese se musí ovládat a být ovládáno. Nevynechávat různé nádražní haly, panelové domy, výtahy, jízdu autem, autobusem, vlakem, postupně vyhledávat místa s větším a větším počtem sem a tam se pohybujících lidí, samozřejmostí je návštěva u veterináře, ale také uvázání štěněte na malou chvilku u obchodu. Je nejen prospěšné, ale i nutné vyhledávat nové a nové věci a situace, aby v pozdějším věku nemohlo psa nic zaskočit (Pinc L., 1998).

Důležité pro zdárný vývoj štěněte, jeho ovladatelnost a vazbu na svou rodinu, je volný pohyb bez vodítka. Jistě na první pohled vypadá složité skloubit připnutí štěněte na vodítko a seznamování s novými věcmi a situacemi a volný pohyb štěněte bez vodítka. Ovšem není to až tak těžké, jen je nutné mít alespoň trochu cit pro situaci a štěněti se opravdu věnovat - nespustit z něj oči (Pinc L., 1998).

❖ *Perioda mládí (Juvenilní perioda)*

Tato perioda začíná ve věku dvanácti týdnů a trvá až do věku šesti měsíců anebo i déle. Juvenilní perioda začíná tím, že se štěně vzdaluje od doupěte nebo boudy a končí sexuální zralostí. Trvalý chrup se objevuje ve věku šestnácti týdnů a je plně vyvinutý v šesti měsících. Existují ovšem určité plemenné i individuální rozdíly (Pinc L., 1998).

❖ *Dospělost*

Psi pohlavně dospívají asi v osmi měsících. K dalším významným změnám v chování dochází u fen v období říje a po porodu. Ukončení pohlavní aktivity u fen nastává asi v osmi letech, někdy však i o několik let dříve. Řada autorů ontogenezi psa dělí do dalších časových úseků či „podperiod“.

Štěně potřebuje hračky. Ano skutečně. Jestliže mu nedáte něco, s čím si může hrát, bude si hrát s něčím, s čím zrovna nebudete chtít. Kousání je pro štěně vážné zaměstnání, tak mu k němu poskytněte hračku.

Štěně potřebuje výcvik. Štěně je vděčno za každé zaměstnání a výcvik je tím nejvhodnějším. Učte ho dobrému chování, zatímco je malé, snažte se být při tom trpělivý (Pinc L., 1998).

9. Komunikace psů

9.1 *Psí řeč:*

Štěkání, kňučení, vrčení a vytí to jsou čtyři základní druhy hlasového projevu psa. Štěkot je nejcharakterističtější hlasovým projevem psa. Původní jeho funkcí je zřejmě zvukové označení teritoria (životního okrsku). Druhotně přejalo funkci vzbuzování pozornosti člověka nebo jiného psa. Kňučení je hlasovým výrazem podřízenosti psa a zároveň tedy jakýmsi pozdravem podřízeného nadřízenému. Výrazem varování pro druhého psa nebo pro člověka je vrčení, kdežto vytí má pravděpodobně funkci sociální, společenskou. Umožňuje spojení mezi jednotlivými příslušníky smečky, slouží k označení teritoria smečky a konečně označuje identitu jednatelce ve smečce (Pinc L., 1998).

9.1.2 Zvuková (akustická) komunikace

Sluch je u psů výborně vyvinut. Pes je schopen vnímat zvuky o rozsahu asi 20 hertzů až 30 000 hertzů, některé prameny uvádějí dokonce až 70 000 hertzů. Psi vlastně ke své vnitrodruhové komunikaci takto citlivý sluch ani nepotřebují. Tato schopnost se však zřejmě vyvinula jako prostředek detekce kořisti při lovu drobných savců, kteří se pohybují pod sněhem nebo pod povrchem. Psi dokáží velmi přesně odhadnout směr, odkud zvuk vychází.

K vlastní komunikaci psi dokážou využívat širokou škálu akustických prostředků. Jedná se hlavně o štěkání, vytí, kňučení, mručení a vrčení. Všechny tyto projevy mohou mít různou intenzitu a podobu. Např. štěkání může být projevem radosti nebo projevem útočného chování. Vytí může být projevem alelomimetického chování, kdy se prostě pes přidá k vytí jiného jedince. To bývá někdy předmětem sousedských rozepří, neboť psi mívají tendenci se vytím přidat k jakémukoliv vysokému táhlému zvuku, ať je to již hra na housle nebo zvuk požární sirény (Pinc L., 1998).

9.1.3 Zraková (optická) komunikace

Psi nevidí příliš dobře předměty v bezprostřední blízkosti, a proto mají tendenci je ověřovat čichem. Psi mají v případě většiny plemen oči uloženy více po stranách hlavy, což způsobuje, že jejich rozsah zorného pole je větší než u člověka. Jejich pole binokulárního a tedy prostorového vidění je však menší. Celkové množství optických receptorických buněk, je u psa menší než u člověka a to znamená, že ostrost jeho vidění je rovněž menší. Pes však vidí podstatně lépe než člověk za zhoršených světelných podmínek. Na sítnici oka psovitých šelem se nachází tzv. blýskavé políčko neboli *tapetum lucidum*, což je buněčná vrstva odrážející světlo. To způsobuje blýskání očí psů, když na ně dopadne světlo reflektoru nebo svítilny. Psi nejsou zcela barvoslepi, jak se řada lidí domnívá, ale jejich barevné vidění je omezené. Mají totiž pouze dva druhy receptorických buněk tzv. čípků, citlivých na vnímání barev. Na rozdíl od lidí však dokáží rozlišit větší množství odstínů šedé. Psi disponují celou škálou prostředků optické neboli vizuální komunikace. Jedná se o cenění zubů, klopení či napřimování uší, hrbení hřbetu, ježení chlupů, lehnutí na záda apod. U některých plemen je v důsledku vyšlechtění dlouhé srsti či deformací obličejové části tato komunikace ztížena nebo zcela znemožněna (Pinc L., 1998)

9.1.4 Čichová (olfaktorická) komunikace

Olfakce neboli čich je nejdůležitějším a také nejdokonalejším smyslem psa. Čichový systém se skládá z měkké tkáně, kostí, nervů a částí mozku. Měkká tkáň a kostěné útvary spolu tvoří dutiny, do kterých je nasáván vzduch a jím unášené pachy. Část dutiny je vystlána olfaktorickým epitelem, obsahujícím olfaktorické receptorické buňky. Dlouhou dobu byl mechanismus čichu záhadou. Až v roce 1991 američtí fyziologové Linda Buck a Richard Axel publikovali práci „A Novel Multigene Family May Encode Odorant Receptors: A Molecular Basis for Odor Recognition“. Bylo zjištěno, že každá olfaktorická receptorická buňka je kódována jedním genem olfaktorického subgenomu. Do současné doby bylo identifikováno 971 olfaktorických receptorových genů v čichovém subgenomu psa, což je dle odhadů asi 80% celkového počtu tohoto subgenomu. Receptory na olfaktorických sensorických buňkách reagují se specifickými místy na molekulách pachu tzv. odorantech, přičemž se ukazuje, že jeden odorant může stimulovat více různých receptorů a naopak jeden receptor může reagovat na více odorantů. Impulzy vzniklé podrážděním receptorů jsou předány nervovými drahami do glomerulů v olfaktorickém bulbu v mozku a pak do dalších mozkových struktur (Pinc L., 1998).

Dalším olfaktorickým orgánem psa je VNO neboli vomeronasální orgán. Jedná se o nepatrnou protáhlou, párovou dutinku na bázi septa, jejíž receptory reagují hlavně s feromony, neboli látkami které u psa vyvolávají vrozené sociální chování a to zejména chování reprodukční. Proto např. psi olizují moč háravých fen. Překvapením bylo, že většina genů, které u psa kódují receptorické buňky VNO není aktivních. Jedná se o tzv. pseudogeny a pes tedy není schopen VNO využívat v takové míře, jak se dříve předpokládalo (Pinc L., 1998).

Psi spolu komunikují značkováním močí, značkováním trusem a sekretem z pachových žláz. Zcela vysvětlena zatím není příčina tzv. parfémování psů, což je válení se v silně zapáchajících látkách např. zdechlinách (Pinc L., 1998).

10. Chování a učení

10.1 Územní (teritoriální) chování

Obr. č. 21 Töröková

Teritorium je území, které smečka či jedinec brání proti příslušníkům téhož druhu. Teritoriální chování je u psovitých ať již žijících sociálně nebo soliterně velmi silně vyvinuto. I u domácích psů je možno velmi často teritoriální chování pozorovat. Člověk tohoto chování využíval a stále využívá při střežení a hlídání svých obydlí a dalších objektů. Toto chování psů však může svým majitelům způsobit v dnešní době řadu problémů. Nezodpovědný přístup k výchově a výcviku psa může vyústit ve vážný úraz. Sdělovací prostředky přinášejí často zprávy o útocích psů na osoby, končící pro oběti nepříjemným pobytem v nemocnici a pro majitele psa soudem a v lepším případě peněžitým trestem.

Jinak mírumilovný a vůči lidem přátelský pes se za plotem může změnit v neohroženého obránce své zahrady nebo dvorku. Potom stačí, aby majitel psa zapomněl zajistit branku a dojde k útoku na kolemjdoucí osoby, které by si v jiném případě pes ani nevšiml (Bruce F., 2010).

10.2 Lovecké chování

Lovecké chování je částečně vrozeno a částečně naučeno vlastní zkušeností anebo formou mimetického chování v době, kdy se mladí jedinci účastní lovu se zbytkem smečky. U psů je loveckého chování využíváno např. při výcviku psa v zákusu do ochranného rukávu nebo obleku. Loveckým chováním je také možno nazvat zájem psa o pronásledování a přinášení odhozeného míčku či jiné hračky. Majitel psa, který je náruživým aportérem má velmi usnadněnou roli při výcviku. Této náruživosti je možno rovněž využít při udržování fyzické kondice psa, který by se jinak neměl šanci pořádně proběhnout (Bruce F., 2010).

10.3 Učení u psů

Za učení je možno považovat každou změnu chování na základě zkušenosti. Většina psů se učí snadno. Této vlastnosti je využíváno při výcviku psů k plnění nejrůznějších úkolů ať již profesionálními cvičiteli nebo pro zábavu (Bruce F., 2010).

10.4 Navykání, zdomácnování, přijímání (habitace)

Habitace je vymizení odpovědi organismu na biologicky nevýznamný podnět. Typickými příklady habitace je např. vymizení reakce psa na dopravní provoz, či cestování autobusem nebo v případě služebních psů na střelbu. Pokud je takový podnět spojený později s nepříjemným zážitkem, reakce se obnoví (Bruce F., 2010).

10.5 Asociační učení

Klasické podmiňování je asociačním učením, kdy je nepodmíněný a tedy vrozený podnět spojen s podnětem neutrálním. Pes po určité době, kdy jsou oba podněty používány současně, začne reagovat na podmíněný podnět stejně jako na podnět nepodmíněný a to i bez použití nepodmíněného podnětu. Reakce na tento podnět je nazývána podmíněnou reakcí (Bruce F., 2010).

Další formou asociačního učení je operantní podmiňování. V tomto případě je určitá, nově vykonaná akce odměněna anebo potrestána. Pokud je určité chování odměněno, má zvíře tendenci toto chování opakovat. V případě, že po akci odměna nenásleduje nebo následuje trest (nepříjemný podnět), frekvence tohoto chování se sníží, až zcela vymizí. Typickým příkladem nepochopení těchto zákonitostí je situace, kdy pes uteče za zvířem a majitel ho po návratu potrestá. Pronásledování zvířete poté rozhodně klesající tendenci mít nebude, ale návrat k majiteli ano (Bruce F., 2010).

Asociační učení i habituace hrají při výcviku rozhodující roli, i když je při výcviku využíváno zároveň dalších forem učení, např. učení motorické nebo latentní (Bruce F., 2010).

10.5 Závěr k chování psů

Aplikovaná etologie psů je oborem, který si rozhodně zaslouží pozornost a jehož význam, s narůstajícími počty chovaných domácích psů, je stále větší. Každý majitel psa se rozhodně nemusí detailně etologií zabývat, aby dokázal svého psa dobře ovládat. K tomu stačí docházet do některého kynologického klubu a věnovat se výcviku pod dohledem zkušeného instruktora. Znalost biologických základů chování však

poskytne majiteli psa kvalitativně nový pohled na vztah ke svému čtyřnohému společníku a umožní lépe pochopit jeho potřeby. Vzhledem k velmi omezenému prostoru v této publikaci, nezbyvá než odkázat vážné zájemce o biologii chování psů na studium další odborné literatury (Bruce F., 2010).

11. Výcvik psa

11.1 Kdy se začíná s výcvikem psa

Nejlepší a nejvýhodnější je začít s výcvikem v době, kdy je pes ještě ve štěněčím věku. I u psa je to stejné jako u člověka. V dospělosti se člověk taky obtížněji učí a soustředí, ale většinou se naučí, i když to trvá déle a je potřeba vynaložit více soustředěnosti. A tak i pán, který se rozhodl vycvičit si psa až v pozdějším psím věku nebo si ho vzal z útulku, když už byl pes starší, tak i ten musí vynaložit větší trpělivost. V mladším věku je nejen lepší paměť, ale i více energie, která umožní efektivnější výcvik. Vždy musíte také zohledňovat povahu vašeho psa (Fichtlmeier A., 2007).

11.2 Kde se nejlépe cvičí

K výcviku je nejlepší navštěvovat speciální cvičiště, kde jsou připraveni Vám pomoci s výcvikem a tak trochu Vás i vést tou správnou cestou, abyste někde neudělali chybu. Na cvičišti se nachází i pomůcky, které Vám usnadní práci. Jako jsou například různé překážky, tunely, „trhací“ rukávy (správně ochranné rukávy), které slouží na procvičení povelu „drž“ eventuelně „zadrž“. Ty samozřejmě na ruce nemáte vy, ale speciální pomocník na cvičáku tzv. figurant, vy jen udělujete povely. Pokud se ale rozhodnete cvičit si pejska sami doma, měli byste se obrnit trpělivostí a zachovat si chladnou hlavu. Varování spočívá v tom, že doma nemáte žádné speciální pomůcky, které by Vám usnadnily práci. Hlavně ze začátku to budu těžké, ať už na cvičišti nebo doma, než si pes zvykne, že po něm něco chcete. Musíte vydržet a nepovolovat ve svých požadavcích. Ty ze začátku nesmí být náročné (Šťastná J., 2009).

11.3 Povely

Standardně se začíná povely jako je „aport, pusť, k noze, sedni, lehni, stůj, které nejsou tak náročné na pochopení pro psa. Také se učí vodění na vodítku, chození u nohy, povel volno a povel „štěkej“. Povely jako „zůstaň“ se učí až později, když si pes zvykne na to, že musí poslouchat. Je náročnější už jen proto, že u psa není na blízku jeho pán, ale vzdaluje se od něho pryč nebo mu úplně zmizí z dohledu. Na to, aby pes vydržel na místě, už musí umět poslouchat povel „zůstaň“ a vydržet tam. Tento povel je nejnáročnější [10].

11.4 K čemu se může pes vycvičit

Také se dá pes vycvičit na různé soutěže, výstavy a bonitace (hodnocení). Dále se dá vycvičit za účelem pomoci nevidomým či pro rehabilitaci postižených, nebo jako pes „pomocník“, který pomáhá záchranářům najít člověka. Tento výcvik však musejí provádět pouze odborníci s ohledem na zvláštnosti a těžkost úkolů, které se musí pes naučit [10].

11.5 Je už pes vycvičen?

To se pozná tak, že bez váhání uposlechne váš rozkaz a splní povel, který jste mu zadal/a. Dá se také říci, že pes není vycvičen nikdy, protože vždy je s ním nutné povely opakovat a procvičovat. Přesně se nedá určit, jak dlouho by měl výcvik trvat, protože u každého psa je délka výcviku individuální. Samozřejmě speciální výcvik pro pomoc nevidomým, postiženým lidem nebo záchranářům trvá déle a délka se odvíjí od šikovnosti psa a splnění zkoušek [10].

12. Závěr

Doporučení využití teriérů typu Bull pro praxi

Sportovní aktivity se psem

Dog-packing - nošení zátěže Pes nese na zádech speciální malé batohy. Je to spíše užitečný doplněk k jiným sportům, vycházkám do přírody nebo i k běžným denním nákupům. I na nošení břemene musí být pes trénovaný. [11]

Big Air - skok do dálky Big Air je nejnovější sport pocházející z USA. Pes skáče s rozběhem z asi 1m vysokého mola do vody. Úkolem je doletět co nejdále. Nejlepší psi skáčou až do vzdálenosti sedmi metrů. [11]

Weight Pulling - tah břemene Pes táhne na určitou vzdálenost (10 metrů) speciální vozík nebo sáně s daným nákladem. Na soutěži pak záleží na tom, který pes utáhne nejvíce kilogramů v daném časovém limitu. Dnes už je to i u nás rozšířený sport na vysoké úrovni. [11]

Canicross - terénní běh se psem Psovod a jeho pes běží přírodní cestou. Pes v postroji táhne na tažné šňůře svého psovoda a pomáhá mu tak snadněji překonávat obtížný terén. [12].

High jump - výskok do výšky Pes vyskakuje co nejvýše na zavěšeného peška. I u tohoto zdánlivě bezpečného sportu může dojít (zvláště u jedinců s horší prostorovou orientací) k vážným zraněním. [11]

Hang time – zákus psa do visícího peška na čas Pes výskokem chytí zavěšeného peška (v základní výšce 1,5 metru). Poté se měří čas, jak dlouho se pes na peškovi udrží. Někdy to bývají velmi překvapivé časy [11]

Bikejöring - cyklista a pes. Pes v postroji (nebo i dva) táhne na tažné šňůře psovoda na kole. Tato disciplína vyžaduje absolutní poslušnost psa a souhru obou v rámci jejich bezpečné jízdy[11]

Agility – šikovnost Tu pes předvádí na překážkách, které připomínají koňský parkur, jsou ale menší a velmi různorodé (např. houpačka, tunel). Psa navádí na jednotlivé překážky jeho psovod. Tento sport není tak jednoduchý jak vypadá, a vyžaduje od psa absolutní ovladatelnost a také talent[12]

Agility cross – běh psovoda se psem v přírodním terénu Tým překonává přírodní i umělé překážky ve vyznačených úsecích (ty jsou zpravidla čtyři se čtyřmi rozhodčími). Přírodním terénem může být park, les aj., pravidla jsou z velké části obdobná pravidlům u agility[12]

Flyball – létající míč Pes je vyslán psovodem přes čtyři stejné překážky až k „vrhacímu boxu“. Tam pes tlapkou zmáčkne prkénko a tím si odpálí míček, který musí chytit a co nejrychleji přes překážky přinést psovodovi. [12]

Frisbee disk – létající talíř Psovod různými způsoby nahazuje svému psovi létající talíř. Zábavná a efektní hra, která psa trénuje v obratnosti a pohotovosti[12]

Dog-trekking – náročná horská turistika se psem Pes v postroji nebo jen s obojkem je spojen tažnou šňůrou se svým psovodem, který musí v případě, jedná-li se o závody, nést povinnou výbavu předepsané hmotnosti. Oba, odkázaní několik dnů jen sami na sebe, překonávají ve složitém přírodním terénu až stokilometrové etapy - podle trasy vyznačené organizátorem a mapě. Jedná se o extrémní individuální sport pro dobrodruhy a samorosty, kteří dokáží přežít v přírodě v jakýchkoli podmínkách[11]

Rollpulka – pes, vozík a psovod Pes v postroji táhne dvoukolový vozík s povinnou zátěží následován psovodem (i na kole), který je s ním spojený tažnou šňůrou. Uspořádání využívané dnes více při turistice než na závodech[11]

Triatlon Psovod se svým psem překonává několikakilometrovou trať na kole, během a plaváním. Závody jsou zpravidla rozděleny na kategorie, například podle velikosti psa. Rozhodující je čas, za který byla trať překonána. [12]

Sportovní kynologický výcvik Psovod svého psa cvičí podle stanovených zkušebních řádů, které mají sportovní charakter (např. národní zkušební řád nebo mezinárodní zkušební řád). [13]

Mondioring Sportovní kynologický výcvik podle mezinárodního zkušebního řádu Mondio – Ring. Psovod svého psa cvičí podle tohoto řádu, který se svým charakterem blíží sportovnímu výcviku. Prvky poslušnosti jsou podobné jako u ostatních zkušebních řádů, ale podstatnou a neobvyklou částí jsou cviky obrany. Ta je i divácky velmi atraktivní, i přímo k tomuto účelu předváděná. Pes totiž musí čelit neobvykle se bránícímu figurantovi a ještě před jeho zadržením překonat komplikovanou překážku[14]

Přetahování o lano Dva psi se přetahují o silné, dvojitě pletené lano, dlouhé asi 1 metr. Každý pes je z bezpečnostních důvodů na své straně upoutaný dlouhým řetězem k pevnému bodu, aby se soupeři nemohli dostat k sobě. Prohrává ten, který se dříve pustí lana. Tato podívaná zaujme nejen diváky, ale zejména soutěžící psy. [14]

Pracovní využití psa

Pro použití v Hasičském záchranném sboru (dále jen HZS)

Už 7. září. 2006 vydal GŘ HZS České republiky pokyn, ve kterém, se stanoví podmínky pro zřízení služební kynologie u Hasičského záchranného sboru ČR dle usnesení vlády č. 417 ze dne 22. dubna 2002 Využití k zásahu služebních psů při sutinovém vyhledávání osob ve zřícených budovách, k plošnému vyhledávání při pátrání po pohřešovaných osobách a k zapojování do mezinárodních záchranných operací. V neposlední řadě za účelem vyhledání ohnišek požáru upozorňujících na použití hořlavých kapalin při zakládání požáru (využití čichových schopností psa), (Siař 2009).

Obr. č. 22 výcvik vyhledání osob

Pro svou houževnatost, čich, sílu (Bull dokáže odtáhnout břemeno na kratší vzdálenost o váze, která je 800x větší než jeho vlastní hmotnost) a možnosti vyšší zátěže, jak psychické tak fyzické, jsou plemena BULL vhodné pro tento účel, po splnění

Kynologického atestu se dvěma specializacemi:

- **specializace S (sutiny)** – umožňuje držiteli kynologického atestu nasazení při sutinovém vyhledávání ve zřícených budovách k provádění záchranných prací v rámci Integrovaného záchranného sboru (dále jen IZS).

- **specializace P (plošné)** – umožňuje držiteli kynologického atestu nasazení k plošnému vyhledávání při pátrání po pohřešovaných osobách v rámci IZS (Siař 2009).

Psi pro mezinárodní nasazení

Ministerstvo vnitra (dále jen MV)-generální ředitelství HZS ČR vede na základě zvláštního právního předpisu seznam psů, které lze zařadit do záchranné jednotky vysílané do zahraničí (dále jen „Seznam pro MZO“). Seznam pro MZO se vede obdobně jako seznam držitelů kynologických atestů. Držitel kynologického atestu může požádat o zařazení do Seznamu pro MZO po splnění dalších podmínek a po zaslání žádosti (Siař 2009).

Vyžití v Armádě České Republiky (dále jen AČR)

Psů plemen typu BULL lze u AČR využít především ke strážní a hlídkové službě, ke

speciálním pracím, k vyhledávání drog, výbušnin, zbraní, k pátrání a to zejména v kombinaci s elektronickými zabezpečovacími systémy, při ostraze muničních skladů, základen, k ochraně techniky vysokých hodnot, na leteckých základnách. A k záchranným pracím, též k vyhledávání osob zasypaných v troskách v rámci civilní ochrany. (Krajník V. a kolektiv, r 2009.)

U psů v rámci brigády rychlého nasazení je prováděn i výsadkářský výcvik psů, se psem. S nasazením psů se počítá i při průzkumu členitých a nepřehledných terénů, za účelem odhalení diversních či průzkumných osob, při prohledávání prostorů s ukrytými ozbrojenci, a to v rámci použití psů při zahraničních misích. Použití klasické termovize k vyhledávání osob z vrtulníku je ve válečných podmínkách nereálné. (Krajník V. a kolektiv, 2009).

U psů v rámci brigády rychlého nasazení je prováděn i výsadkářský výcvik psů, se psem. S nasazením psů se počítá i při průzkumu členitých a nepřehledných terénů, za účelem odhalení diversních či průzkumných osob, při prohledávání prostorů s ukrytými ozbrojenci, a to v rámci použití psů při zahraničních misích. Použití klasické termovize k vyhledávání osob z vrtulníku je ve válečných podmínkách nereálné. (Krajník V. a kolektiv, 2009).

Psi specialisté k vyhledávání drog

Jsou využíváni především ke kontrole ubytovacích zařízení vojáků. Psi jsou využíváni i k ochraně vojsk před terorismem. Především k vyhledávání výbušnin a nástražných výbušných systémů a rovněž k vyhledávání zbraní a munice.

Strážní psi pracují samostatně bez přítomnosti psůvoda. Hlídkoví psi pracují s psůvodem ve dvojici. (Krajník V. a kolektiv, 2009).

Strážní psi jsou zařazováni do těchto úloh:

- střežení na pevném stanovišti (u kolíku)
- střežení na volno (v ohrazeném prostoru, v koridoru)
- střežení na pohyblivém stanovišti (na bloku)
- střežení na stanovišti signální stěny
- ke střežení ve dvojici psů
- střežení na odloučeném stanovišti, jako pes pomocný (Krajník V. a kolektiv, 2009).

Hlídkoví psi jsou zařazováni do těchto úloh:

- hlídkový pes obranný
- hlídkový pes všestranný
- existuje i kategorie pátracích psů

V této kategorii se vyžaduje na psech práce na stopě až pět hodin staré a osm kilometrů dlouhé.

Pro pátrací psy však v současné době není u armády využití. Žádný pes u AČR nemá přidělenou tuto kategorii. Preferovány jsou obranné práce a především razance při zadržení a ochraně psovoda, což je už zakódováno přímo v genetických vlohách plemene BULL. Psi se cvičí i na pachové práce, ale jen formou dostihových stop. Maximální stáří stop, které jsou se psy AČR nacvičovány, je jedna hodina. (Eis Vilém; r. 1954).

Úlohy psů specialistů:

- vyhledávání drog
- vyhledávání výbušnin
- vyhledávání zbraní

Výtah ze vzpomínek velitele grabštějnské výcvikové základny

Česká armáda nevyužívá jen ovčáky, ale také další plemena včetně třeba velkého knírače nebo nejrůznějších kříženců. „*Měli jsme tu i rotobula, křížence rotvajlera a bulteriéra. Navzdory obavám z takzvaných bojových plemen šlo o mazlíčka, kterého jsme mohli klidně vypustit i mezi děti, které k nám přijely na exkurzi,*“ (vzpomíná velitel grabštějnské základny podplukovník Purmenský).

Využití v zahraničních misích vč. Vojenské policie

Negativními faktory ovlivňujícími atmosféru v zemi jsou etnické nepokoje a usídlení kriminálních a teroristických skupin operujících jak proti místní vládě, tak proti mezinárodním jednotkám. Psovodi tam budou mít na starosti zajišťovat pomocí psů bezpečnost vlastních i spojeneckých jednotek, ale i místních obyvatel před nastraženými výbušninami, hledat mezi obyvateli nelegálně držené zbraně a také chránit významné osobnosti a pomáhat patrolám ve městech i na venkově.

Čeští a US vojáci evakuují z afgánského bojiště zraněného psa. Během přestřelky došlo ke zranění psa, který byl součástí patroly. Přivolaný vrtulník následně odvezl nejenom zraněného vojáka, ale také jeho čtyřnohého kolegu. Vojenský pes jak v české, tak i v americké armádě není jenom další prostředek k vyhledávání výbušnin, je to přítel a v americké armádě mají tyto čtyřnozí specialisté dokonce skutečné vojenské hodnosti[15]

Obr. č. 23 odvoz zraněného psa Afganistan.

„Bez podpory českých vojáků bychom tu situaci nezvládli “ píše americký poručík Trump 22. 7. 2011 • „Děkuji vám za veškerou vaši podporu. Ráno 4. července vaši muži vykonali na bojišti něco skvělého a úžasného. Útok nepřítel byl tak intenzivní, že bez jejich podpory bychom to nebyli schopni zvládnout,“

(Těmito slovy začíná email, který veliteli 7. jednotky Provinčního rekonstrukčního týmu Lógar poslal americký poručík JON L. TRUMPH z Afganistanu.)

Vojenští policisté čelí širokému spektru konfliktních situací spojených s jejich činností, počínaje vynucením respektování platného práva, kontroly provozu na komunikacích, přes doprovody konvojů a finančních hotovostí po šetření trestné činnosti a spolupráci s místními s ozbrojenými složkami. [16]

Pro zařazení do služební kynologie policie

Jako psy specialisty na detekci omamných a psychotropních látek, detekci výbušnin, detekci akceleračních, detekci zbraní a jejich částí, detekci lidských částí a ostatků a se specializací na metodu pachové identifikace a k psodům skupin základních kynologických činností, kteří s pátracími psy provádějí všechny potřebné činnosti dle požadavků útvarů počínaje prací na místě trestného činu a v jeho okolí, přes vyžádání na zákroky při signálech k ochraně objektů a narušení veřejného pořádku až k plánovanému výkonu služby a k preventivní činnosti v místech možnosti páchaní trestných činů. (Krajník V. a kolektiv, 2009).

Možnosti využití služebních psů u Policie České republiky (dále jen PČR)

Služební psi využívají téměř všechny složky Policie České republiky. Pořádková, kriminální, železniční, pohraniční a cizinecká služba. Psy využívá i dopravní služba, a to v případech, kdy řidič vozidla po dopravní nehodě uteče z místa činu. Psi lze rozdělit do dvou kategorií:

1) psi všestranní

- hlídkoví
- pátrací

2) psi specialisté

- vyhledávání omamných a psychotropních látek
- vyhledávání výbušnin a nástražných výbušných systémů
- vyhledávání zbraní, střeliva a munice
- vyhledávání mrtvol, lidských pozůstatků
- využití psů na metodu pachové identifikace

ad 1) Psi všestranní se využívají k přímému výkonu služby. U psů hlídkových je kladen větší důraz na obranné práce, především na razantní zákroky proti pachateli, likvidace výtržnosti a průzkumy objektů. I pes hlídkový musí zvládat pachové práce ve frekvenci i terénu. Na psy pátrací jsou kladeny vysoké nároky především u sledování pachových stop, vyhledávání nábojnic, vyhledání věcí. Samozřejmě, že pes s pátrací kategorií musí být schopen zadržet pachatele, ochránit psodova a provést průzkum objektu s označením úkrytu osoby. (Krajník V. a kolektiv, 2009).

ad 2) Psi specialisté jsou využíváni dle potřeb a požadavků PČR. Psi se specializací vyhledávání drog jsou využíváni při kontrole osob, zavazadel, dopravních prostředků a rovněž při domovních prohlídkách.

Psovod psa specialisty na vyhledávání Nástražných výbušných systému (dále jen NVS) musí absolvovat pyrotechnický kurz. Pes pracuje na volno, bez vodítka, obojku. Nesmí štěkat, protože některé NVS jsou spustitelné na akustický podnět. Pes se nesmí předmětu dotknout. Nález NVS nebo předmětu, který NVS ukrývá, pes označuje zalehnutím.

Psi specialisté na vyhledávání zbraní a munice jsou využíváni obdobně jako psi na vyhledávání drog. Tedy k prověrkám osob, dopravních prostředků, objektů, skladů a dalších prostor. Jsou využíváni i při domovních prohlídkách.

Psů specialistů na vyhledávání mrtvol a lidských pozůstatků je u Policie ČR nejméně. Pes je schopen označit místo, kde se nalézá mrtvola nebo lidské pozůstatky i několik let po uložení. Pes je schopen označit místo, kdy jsou lidské pozůstatky zakopány i několik metrů pod zemí. Psi vyhledávají plyn, který vzniká při rozkladu tělních tkání. Tento plyn vzlíná směrem nahoru a prostupuje zeminou. Pes je schopen označit i vražedné nástroje či předměty, ve kterých byla mrtvola převážena či uložena (například zavazadlový prostor motorového vozidla). Psi s touto specializací se využívají při objasňování závažné kriminality. Psi s tímto speciálním výcvikem jsou využíváni i při vyhledávání utonulých [17] (Eis V., 1954).

Městská a obecní policie.

Psy u obecní či městské policie jsou využíváni především k hlídkové a strážní službě, k zajištění veřejného pořádku, k likvidaci výtržnosti zajištění fotbalových zápasů., ke kontrole rekreačních chat nebo jiných objektů. (Krajník V. a kolektiv, 2009).

Obr. č. 24 předvedení služebního psa

Do služby cizinecké policie

Pro použití jako podpora výkonu činností této služby, zejména při kontrole oprávněností pohybu cizinců v schengenském prostoru, při kontrole pobytu cizinců a kontrole plnění povinností ubytovatelů, při kontrolách zaměřených a odhalování neoprávněného zaměstnávání cizinců, při pátrání po osobách, které nesplňují nebo přestaly splňovat podmínky pro pobyt na území ČR a dále také při eskortní činnosti (Krajník V. a kolektiv, 2009).

U PČR Pyrotechnického odboru, PČR Útvaru pro ochranu ústavních činitelů ochranné služby a PČR Útvaru pro ochranu prezidenta ČR,

kde psovodi zajišťují speciální úkoly v rámci působnosti svých útvarů a využívají služební psy pouze jako jeden z nástrojů k plnění stanovených úkolů. Jedná se zejména o služební psy na detekci výbušnin a hlídkové psy. Psi jsou cvičeni k vyhledávání výbušnin (Furton & Myers, 2001), omamných a psychotropních látek,

zbraní, vystřelených nábojnic, pašovaných cigaret, bankovek a těl mrtvých osob či jejich částí (Komar, 1999; Lorenzo et al., 2003)).

Celní správa

Doporučuji použít pro obranné a pátrací akce. Po vzniku nové speciální pachové metody na vyhledávání drog a omamných látek jsou služební psy od roku 1987 používáni především k vyhledávání těchto látek u osob a zavazadel, v dopravních prostředcích, v nákladovém prostoru a v převáženém zboží. Od roku 1998 bylo do služby s vyhledáváním drog zařazeno i plemeno – bulteriér a pitbulteriér.

Využití Bulů je také možné u ozbrojené přepravy kurýrních zásilek a utajovaných zpráv v rámci celních orgánů a územních finančních orgánů.

S celníky psůvody se můžeme setkat na všech hraničních přechodech, na letištích, a to jak v letištních halách, tak v letadlech i při kontrole zavazadel, na vlakových nádražích, ve vlacích a v přístavech (Krajník V. a kolektiv, 2009).

Služební psy jsou využíváni dvěma způsoby:

- psy na odhalování narkotik
- psy hlídkoví

Psi u celní strážce jsou převážně zaměřeni na vyhledávání narkotik. Psi cvičeni na vyhledávání omamných a psychotropních látek se cvičí na základě výborných čichových schopností psa (Krajník V. a kolektiv, 2009).

Vězeňská služba a justiční stráž.

Pro plnili především úkolů:

- strážní a hlídkové služby ve střežených objektech
- zajištění bezpečnosti pracovníků zařízení
- zajištění přepravy eskortovaných osob
- střežení vězňů v koridorech

Se služebními psy se můžeme setkat jen u vězeňské strážce. Justiční stráž psy nevyužívá. Služební psi jsou zařazeni přibližně jen v 1/3 z celkového počtu věznic. Celkem je u vězeňské strážce zařazeno 265 služebních psů. Z tohoto počtu je 47 specialistů na vyhledávání drog. Ostatní jsou psi hlídkoví. Psi na vyhledávání drog jsou u vězeňské strážce používáni od roku 1997. Hlídkoví psi byli využíváni i za dob nápravně výchovných zařízení, kdy střežili vězně a pomáhali zajišťovat pořádek ve věznicích

Psi jsou využíváni ke kontrole balíků a zásilek a dále k prověřování jednotlivých cel ve věznicích. U vězeňské služby jsou využíváni psi těchto plemen: německý ovčák,

rotvajler, americký stafordšírský teriér, pitbulteriér, belgický ovčák, velký knírač. Na speciální pachové práce se používají převážně retrívři a nejvíce pak labradorský retrívř (Eis V., 1954).

Horská služba (dále jen HS)

Po vzoru alpských zemí a kolegů ze slovenských hor začala i HS u nás využívat záchranných psů pro vyhledávání lidí z lavin, pátrání po nezvěstných a zbloudilých turistech, hlavně v hustém porostu kde

nemůže být využit vrtulník s termovize či termokamerou [18].

Lavinový pes potřebuje výborný nos, fyzickou výkonnost a vytrvalost, odolnost k nepříznivému počasí, musí mít radost z práce, snadno se učit a hlavně si pak už jednou naučené zapamatovat. Bulteriér má všechny uvedené vlastností [18].

Obr. č. 25 výcvik lavinového psa

Svaz záchranných brigád kynologů České republiky

K vyhledávání živých i mrtvých osob v nejrůznějších prostředích. V zimních podmínkách jde převážně o hledání osob zapadlých ve sněhu nebo zavalených v lavině, v letním čase pak vyhledávání osob zatoulaných a ztracených v nepříístupných terénech, většinou děti nebo starších osob (Horská služba ČR 2005).

Těžiště záchranného psa však hlavně tvoří vyhledávání zavalených osob v sutinách nejrozmanitějšího druhu, prohledávání zřícených rodinných domků po výbuchu plynu, sesutých staveb, likvidace nejrůznějších továrních havárií apod. ve vyhledávání živých i mrtvých osob

Svaz záchranných brigád kynologů je členem mezinárodní záchranné organizace kynologů (IRO) a prostřednictvím Českomoravské kynologické unie je členem světové střešní kynologické organizace FCI. Členství v SZBK ČR je dobrovolné a řídí se svazovými stanovami [19].

Kynologická záchraná jednotka ČR, o. s. (Brno)

Jedná se o dobrovolné občanské sdružení neziskového charakteru, které spolupracuje s ČČK, SZBK ČR a dalšími organizacemi, zabývajícími se záchranou lidského života. Sdružení, které je registrováno u MV ČR [20].

Soukromé bezpečnostní Služby a agentury.(dále jen SBS)

- Lze využít k: Střežení, objektů výrobních podniků a závodů, překladišť, skladových areálů a na všechny sportovní a výstavní areály či jiné komplexy budov.
- Na pravidelné hlídkování – pochůzky
- Ochrana psavoda – zákrok proti pachateli
- Avizace – upozornění na ukrytého pachatele
- Průzkum terénu a objektů – revír
- Zadržení pachatele
- Střežení pachatele a střežení při doprovodu

➤ Zadržení pachatele a střežení objektů s využitím koridoru

Psovodi u SBS provádějí především soukromě bezpečnostní průzkum. Tato činnost obnáší zabezpečení dohledu nad dodržením žádoucího stavu, zejména uvnitř objektu. Metoda užití cvičeného psa je nejčastěji využívaná pro ochranu majetku (Eis Vilém, 1954).

Myslivosti.

Vynikající vlastnosti pittbula je možno využít při honu na černou zvěř. Svou silou, bojovností a urputností, dokáže zadržet divočáka na místě až do příchodu myslivce (Urdabaeová A., 1999).

Preventivně výchovné činnosti ve školách

Musíme dětem už ve MŠ a ZŠ vštěpovat do paměti, že jakákoliv naše snaha navázat kontakt s cizím psem může jím být chápána jako ohrožení. Při předvádění ukážeme dětem, jak poznáme podle řeči psího těla přátelského psa, jak poznáme psa, který se zlobí a že vrtění ocasem neznamená vždy „chci se kamarádit [21]

Obr. č. 26 prevence v MŠ

Závěrem všeobecně – Záchranářský pes

S množícími se případy světových neštěstí a katastrof všeho druhu vystupuje stále více do popředí úloha záchranářského psa a nepřehledné možnosti jeho využití. Jestliže si uvědomíme, že podle některých dostupných pramenů jsou čichové schopnosti psů až 10000x citlivější ve srovnání s lidskými, pak je zcela zřetelné, že jsou-li výcvikem úspěšně směřované do kterékoli oblasti, přinášejí obrovské pole působnosti a velmi široké možnosti využití. Psi jsou dnes využíváni nejen ke klasickému všestrannému výcviku – stopování a obraně objektů a osob, ale kromě veškerých záchranářských činností i ke zjišťování těch nejrůznějších jevů, ať již změn v lidském organismu, signalizujícím příchod závažných onemocnění nebo např. vyhledávání ohnisek požárů. Často jde o fantastické výsledky vzbuzující v nezasvěcených pozorovateli až dojem nadpřirozených schopností.

Záchranářský výcvik je v ČR organizován v nejširším měřítku Svazem záchranných brigád kynologů (dále jen SZBK ČR), vedle něhož působí ještě další organizace stejného nebo podobného zaměření. Nejvýznamnější je profesionální Horská služba s působností na všech českých horských střediscích ve specializaci lavinových prací. Dále existují dvě menší organizace se zaměřením na výcvik podle IPO-R s počty do 20 členů - Jihomoravská brigáda a brněnská Kynologická záchranná jednotka. [22]

13. Seznam použité odborné literatury:

Seznam použité literatury:

- (1) BENDO VÁ E. TEJNILOVÁ K. (2012) článek Pes přítel člověka.
- (2) BRUCE FOGIE (2010) : Výchova a výcvik psa.
- (3) EIS VILEM (1954): Pachové práce služebních psů, Praha Naše vojsko,
- (4) FICHTLMEIER ANTON (2007): Základní výchova štěňat, Komunikace, štěně, partnerství)
- (5) FUCHS (1903):Všecky druhy psů slovem i obrazem. 4 opr. vyd. Nákladem časopisu, „ Svět zvířat“. v Praze. 181 s.
- (6) KRAJNÍK V. a kolektiv (2009): Policajná kynológia. Akadémia Policajného zboru v Bratislave.
- (7)PINC L.. SVOBODOVÁ I.: Reece, W. O., (1998) Physiology of Domestic Animals. V překladu do češtiny: Fyziologie domácích zvířat. Grada Publishing 1998. 449 s – vyhledavač SMEP Biologické chování psa domácího 3.2.2
- (8) PINC L., SVOBODOVÁ I (1997).: Pes ve službách člověka, ČZU Praha, FAPPZ, Kat. genetiky a šlechtění (výukové materiály autora) ČZU Praha
- (9) PINC L.: Olfaktologie, Komunikace psů, Učení psů
- (10) RÄBER H (1994): Plemena psů. 1 díl. Encyklopedie - Vydavatelství a nakladatelství Blesk
- (11) RÄBER H., (1995): Plemena psů. 2 díl. Encyklopedie: Vydavatelství a nakladatelství Blesk
- (12) ŘÍHA Martin (1997): Bulteriéri, ISBN: 9788087415160
- (13) MVDr. SLABÁ KATEŘINA, MVDr. SLABÝ JAN, MVDr. BICEK JAN (2010) Kupujeme štěňátko. veterináři kliniky ARVET v Písku.
- (14) ŠTASTNÁ JANA (2009), psí škola.
- (15) MĚSÍČNÍK PRO CHOV A VÝCVIK PSŮ, ročníky 1974 – 1982,2012, American Bully - str. 15, 16 č.6/2012 – Plemena, Klasický bulteriér str. 15-17 č.6/2012 – Plemena, Nepodceňujte jej KCHMPP:= Klub chovatelů málopočetných plemen (- Web site: Bull Terier Klub - ČR).
- (16) PES PŘÍTEL ČLOVĚKA (2012) – článek E. Bendová, K. Tejniová
- (17) PES PŘÍTEL ČLOVĚKA (2012) vzpomíná velitel grabštějnské základny podplukovník Purmanský).
- (18) URDABAYEVOVÁ A., Myslivost, (1999)
VERHOEF ESTHER – VERHALLEN, Psí velký atlas plemen, 1995

13.2 ELEKTRONICKÉ ZDROJE: Internetové adresy, blogy:

- [1] Staffordshire Bull Terrier Kennel. Slade Czech 2004 – 2012 Staženo 17.07.2012.
- [2] www.chovzvirat.com Staženo 15.09.2013
- [3] Článek ENGLIS BULLDOG, Dog standard Staženo 12.07.2012.
- [4] www.cz – cz.facebook.com/permalink.php?story_fbid Staženo 12.12.2012.
- [5] www.© 2002 - 2004 TERRIERS.CZ Staženo 10.10.2012.
- [6] článek DYNAMIC LIFE- Pes přítel člověka Staženo 17.7.2012.
- [7] článek Můj pes : Rozhovory : Portrét plemene : AMERICKÝ PITBULL TERIÉR Staženo 17.07.2012.
- [8] K vypracování statě „Americký pitbulteriér“ je použita informace i z textu Staženo 10.10.2012.
Chovatelské stanice Dynamic Life- Lenka Svobodová Staženo 09.09.2012.

- [9] <http://starshine.cz/historie.html> Staženo 09.09.2012.
- [10] <http://knihy.abz.cz/prodej/vsechno-o-vycviku-psa> Staženo 10.10.2012.
- [11] www.pullingcz.unas.cz Staženo 10.10.2012.
- [12] www.canicross.cz Staženo 10.10.2012.
- [13] www.coursingcz.info, Staženo 10.10.2012.
- [14] www.mscoarsing.com, Staženo 10.10.2012.v
- [15] www.wiki.aktualne.centrum.cz/vojenska-policie/ - Archiv) Staženo 20.01.2013.
- [16] www.wiki.aktualne.centrum.cz/vojenska-policie/ - Archiv) Staženo 20.01.2013.
- [17] Portál MMV dostupný na www.mmv.cz) Staženo 20.01.2013.
- [18] <http://www.cz-pes.cz/literatura-sl-kynologie-2.php> Staženo 20.01.2013.
- [19] www.hscr.cz/index.php?option=com) Staženo 20.01.2013.
- [20] Oficiální stránky Svazu záchranných brigád kynologů ČR - SZBK ČR Staženo 20.01.2013.
- [21] www.kzjcr.cz/ - Archiv Staženo 20.01.2013.
- [22] www.hzscr.cz/hzs-plzenskeho-kraje-menu-ochrana-obyvateľstva-preventivne-vychovna-cinnost-preventivne-vychovna-cinnost.aspx - Archiv) Staženo 20.01.2013.
- [23] Oficiální stránky SZBK ČR na www.policie.cz. Staženo 20.01.2013.
- [24] www.robex.wz.cz (EVA ČERNOHUBOVÁ Anglický buldok (2011-11-06 14:51:54.), Bullterier (aktualizace 27.11.2007 15:38:36), Americký pitbull terier (2010-02-10 14:28:18). Chovatelská stanice Robes) Staženo 20.01.2013
- [25] www.mujpes.cz (LENKA SVOBODOVÁ aktualizace 2010-02-10 14:28:18 Chovatelská stanice Dynamic Life Text a foto) Staženo 06.07.2012.
- www.staffbullclub.cz (Standart Plemene platný od 24.06.1987)
- www.dogpacking.cz (Nošení zátěže, aktualizace 16. 01. 2012)
- www.canicross.cz (Terénní běh se psem)
- www.coursingcz.info, www.mscoarsing.com, www.mushing.cz (sporty)
- www.dogtrekking.cz, www.dogtrekking.info (Sport)
- www.kjcrbrno.cz (Pracovní upotřebitelnosti psů)
- www.zachranari.cz (Oficiální stránky Svazu záchranných brigád kynologů České Republiky - SZBK ČR)
- www.pejskar.cz („Psi, vše o psech“. Stránky nabízejí přehled základních informací, které by pejskaři mohli považovat za důležité: psi, psí plemena) Historie služební kynologie,[on-line], Cz-pes, [Citováno 12.04.2011], Dostupné na:<http://www.cz-pes.cz/literatura-sl-kynologie-1.php>)
- www.zko-desna-tufra.estranky.cz/clanky/porizeni-psa.html“
- www.levneucebnice.cz/p/vychova-stenete-loveckeho-psa/
- <http://knihy.abz.cz/prodej/vsechno-o-vycviku-psa>
- <http://www.levneucebnice.cz/p/vychova-stenete-loveckeho-psa/>
- <http://www.cz-pes.cz/literatura-sl-kynologie-2.php>

Seznam zkratek

ACR	Organizace na registrování Amerického Pit Bull Teriéra
AČR	Armáda České Republiky
ADBA	American Dog Breeders Association
APBR	Organizace na registrování Amerického Pit Bull Teriéra
APBT	Americký Pit Bull Teriér
APRI	Organizace na registrování Amerického Pit Bull Teriéra
AST	Americký stafordšírský teriér
BRBA	Organizace na registrování Amerického Pit Bull Teriéra
CKC	Organizace na registrování Amerického Pit Bull Teriéra
ČČK	Český Červený Kříž
FCI	Mezinárodní kynologická federace
HS	Horská služba
HZS	Hasičský záchranný sbor
IPO-R	Mezinárodní zkušební řád pro zkoušky záchranných psů
IRO	Mezinárodní zkušební řád pro zkoušky záchranných psů
MŠ	Mateřská škola
MV ČR	Ministerstvo vnitra České republiky
MZO	Ministerstvo zahraničního obchodu
NKC	Organizace na registrování Amerického Pit Bull Teriéra
NVS	Nástražných výbušných systému
PČR	Policie České republiky
SBS	Soukromé bezpečnostní Služby
SZBK ČR	Svazem záchranných brigád kynologů
UCA	Organizace na registrování Amerického Pit Bull Teriéra
UKC	Organizace na registrování Amerického Pit Bull Teriéra
VNO	Vomeronasální orgán
ZŠ	Základní škola

Úvod bakalářské práce začínal mottem a končí Modlitbou psa. (neznámý autor)

Modlitba psa

Jednej se mnou laskavě, můj milovaný pane,
žádné srdce na světě není vděčnější za laskavost
než moje milující srdce.

Nesnaž se zlomit mou duši násilím,
já bych mezi ranami lízal tvé ruce.

Tvá trpělivost a porozumění mne rychleji
naučí dělat věci, které si přeješ.

Mluv se mnou často.

Tvůj hlas je pro mne nejsladší hudba na světě,
jak musíš vědět z divokého mávání mého ocasu,
když zaslechnu Tvoje kroky.

Když je chladno a mokro, prosím, nech mne uvnitř
protože já jsem zdomácnělé zvíře, které už není zvyklé na drsné podmínky.

A já nežádám větší výsadu než čest
sedět u Tvých nohou u rodinného krbu.

I kdybys neměl žádný domov,
raději bych Tě následoval přes led a sníh,
než odpočíval na nejměkčím polštáři
v nejteplejším domově na světě,
protože jsi můj Bůh a já Tě oddaně miluji.

Udržuj mou misku stále plnou čerstvé vody,
protože já Ti nemohu říci,
že trpím žízní.

Krm mne kvalitním jídlem, abych byl pořád zdravý,
abych mohl dovádět,

hrát si a plnit Tvé příkazy,
chodit vedle Tebe a být připravený a schopný chránit Tě
svým životem, kdybys byl v ohrožení.

A milovaný pane, až přijde čas, kdy už nebudu zdravý a nebudu
mít radost ze života, nedávej mne od sebe pryč.

Raději mne drž jemně ve svých rukou
a dopřej mi milosrdný věčný odpočinek a já odejdu s myšlenkou, že můj osud
byl nejbezpečnější v Tvých rukách.